

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Bezpečnostně právní studia

Prověrka na místě, nebo prověrka výpovědi na místě?

Diplomová práce

On-site inspection or on-site termination check?

Master thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

doc. JUDr. Zdeněk KONRÁD, CSc.

AUTOR PRÁCE

Bc. Michal VESELOVSKÝ

PRAHA

2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Havířově dne 7. 3. 2022

Bc. Michal VESELOVSKÝ

ANOTACE

Tato diplomová práce se zaměřuje na prověrku na místě, jakožto procesní úkon v trestním řízení, ve spojení se zásadami kriminalistické praktické činnosti, konkrétně metody kriminalisticko-taktického charakteru – prověrky výpovědi na místě. V první části práce se tato zaměřuje na obecně teoretická východiska a základní pojmy, které jsou s touto problematikou spojeny. V druhé části je specifikována prověrka na místě, jako procesní úkon, který je realizován v trestním řízení se zaměřením na právní aspekty tohoto úkonu. Ve třetí části bude daná problematika popsána z pohledu kriminalistiky. Další částí práce bude část empirická, která se zabývá nalezením možných problémů v praxi provedením terénního šetření.

KLÍČOVÁ SLOVA

* kriminalistika * prověrka výpovědi na místě * kriminalistická praxe * trestní řízení
* prověrka na místě * dokazování * procesní úkon *

ANNOTATION

This master thesis focuses on on-site inspection, as a procedural act in criminal proceedings, in connection with the principles of forensic practical activities, specifically methods of forensic-tactical nature – on-site termination check. The first part of the thesis focuses on general theoretical background and basic concepts that are associated with this issue. The second part specifies the on-site inspection as a procedural act, which is carried out in criminal proceedings focusing on the legal aspects of this act. In the third part, the issue will be described from the perspective of criminalistic. The next part of the thesis will be the empirical part, which deals with finding possible problems in practice by conducting a field survey.

KEYWORDS

* criminalistics * on-site termination check * criminalistic practice * criminal procedure * on-site inspection * investigation * procedural step *

Obsah

Obsah	4
Úvod.....	6
1 Obecně teoretická východiska a vymezení pojmů	8
1.1 Metoda	8
1.2 Kriminalistické metody.....	8
1.3 Metody kriminalistické vědy.....	10
1.4 Metody kriminalistické praxe	11
1.5 Vyšetřovací úkony	11
1.6 Pojem, podstata a účel prověrky na místě	12
1.7 Pojem a význam prověrky výpovědi na místě	13
2 Právní aspekty prověrky na místě	15
2.1 Dokazování v trestním řízení.....	15
2.2 Některé zvláštní způsoby dokazování	15
2.3 Vymezení prověrky na místě ve smyslu trestního řádu	17
2.3.1 Podstata a účel prověrky na místě	18
2.3.2 Obligatorní a fakultativní účast určitých osob.....	19
2.3.3 Účast osoby mladší osmnácti let.....	21
2.3.4 Nemožnost provedení prověrky na místě.....	21
2.4 Prověrka na místě jakožto procesní úkon	22
3 Prověrka výpovědi na místě z pohledu kriminalistiky.....	28
3.1 Základní zásady	28
3.2 Příprava úkonu.....	29
3.3 Taktické zásady.....	31
3.4 Dokumentace	33
3.5 Hodnocení.....	35
3.6 Prověrka výpovědi na místě a jiné metody kriminalistické praxe.....	37
3.6.1 Prověrka výpovědi na místě a výslech.....	38
3.6.2 Prověrka výpovědi na místě a vyšetřovací experiment	38
3.6.3 Prověrka výpovědi na místě a kriminalistická rekonstrukce	40
4 Terénní šetření a problémy v praxi	41
4.1 Cíl výzkumu.....	41

4.2	Výzkumné otázky	41
4.3	Výzkumný soubor.....	41
4.4	Použité metody získání dat	41
4.5	Prezentace výsledků – rozhovory.....	43
4.5.1	Rozhovor č. 1 – Antonín.....	43
4.5.2	Rozhovor č. 2 – Bernard	44
4.5.3	Rozhovor č. 3 – Cyril.....	46
4.5.4	Rozhovor č. 4 – David.....	47
4.5.5	Rozhovor č. 5 – Emil.....	48
4.5.6	Rozhovor č. 6 – František	50
4.6	Shrnutí výsledků výzkumu a interpretace závěrů	51
	Závěr.....	56
	Seznam použitých zkratk	62
	Seznam použité literatury.....	63

Úvod

Praktická činnost kriminalistů, kteří vyšetřují různé druhy trestné činnosti, je zaměřena především na nalezení, pokud možno, celé objektivní pravdy ve formě důkazu tak, aby mohl být použit v dalším řízení před soudem. K tomuto mimo jiné slouží i některé tzv. zvláštní způsoby dokazování, které jsou legálně definovány v zákoně č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) v posledním znění (dále jen „trestní řád“).

Jedním z těchto zvláštních způsobů dokazování je právě prověrka na místě, jakožto procesní úkon prováděný orgánem činným v trestním řízení¹. Z pohledu kriminalistiky se, v tomto konkrétním případě, jedná o metodu kriminalistické praktické činnosti, která je kriminalisticko-taktického charakteru a nazývá se prověrkou výpovědi na místě.

Dané téma diplomové práce jsem si zvolil z toho důvodu, že k otázce vyšetřování trestných činů mám velmi blízko. Se svým služebním zařazením u Policie České republiky, služby kriminální policie a vyšetřování v Ostravě se s realizací uvedených zvláštních způsobů setkávám pravidelně. Rovněž dané téma „Prověrka na místě, nebo prověrka výpovědi na místě?“ spojuje nejen právní problematiku, trestní právo hmotné a trestní právo procesní, ale i problematiku z pohledu kriminalistiky. Z tohoto důvodu bych chtěl ve své práci definovat tento úkon jak z pohledu práva trestního – prověrka na místě, tak z pohledu kriminalistiky – prověrka výpovědi na místě.

V počátku své diplomové práce se vyjádřím k stěžejní terminologii, konkrétně definuji základní pojmy, jako je metoda, kriminalistická metoda, metoda kriminalistické vědy a kriminalistické praxe, vyšetřovací úkon, pojem, podstata a účel prověrky na místě a pojem a význam prověrky výpovědi na místě. V další části budu věnovat celou kapitolu prověrce na místě jako procesnímu úkonu, který je realizován v trestním řízení se zaměřením na právní aspekty. Mimo zdrojové procesní normy – trestního řádu také poukážu na spojitosti s hmotněprávním předpisem, zákonem č. 40/2009 Sb., trestní zákoník v posledním znění (dále jen

¹ Orgány činné v trestním řízení jsou uvedeny v § 12 odstavec 1 trestního řádu a jsou jimi myšleny soud, státní zástupce a policejní orgán.

„trestní zákoník“) a usnesením č. 2/1993 Sb., Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky v posledním znění (dále jen „Listina základních práv a svobod“). Další kapitolou pak bude proveden vhléd do problematiky z pohledu kriminalistiky. Zde se zaměřím na metodu kriminalisticko-taktického charakteru – prověrku výpovědi na místě, kde se kriminalistika zabývá základními zásadami tohoto úkonu, jeho přípravou, organizačním zabezpečením, taktikou a dalšími úkony, jako je například dokumentace, hodnocení úkonu a jeho význam.

V závěrečné části diplomové práce realizuji kvalitativní výzkum, který bude spočívat v terénním šetření a nalezení možných problémů, které můžou v praxi nastat. Výzkumný vzorek bude určen vlastním šetřením za účelem nalezení právě těch kriminalistů, kteří splňují podmínku vlastní zkušenosti s prověrkou na místě. Metodou získání dat se nejvhodněji jeví polostrukturovaný rozhovor, kdy jeho strukturovaná část bude spočívat v položení předem určených otázek, a nestrukturovaná část v podobě doplňujících otázek, které se k danému tématu vážou. Výsledkem tohoto výzkumu pak očekávám formulaci možných problémů, které v rámci realizace prověrky na místě mohou vzniknout, možné poznatky pro budoucí praxi a dále také zjištění, s jakou četností je tento úkon v praxi realizován či nikoliv. Předpokládám, že rozhovory a případná zjištění, se budou vztahovat k určitému a konkrétnímu případu či případům, které se pokusím, s ohledem na ochranu osobních údajů, zaznamenat.

Závěr diplomové práce budu především věnovat zjištěním empirické části diplomové práce, případným úvahám de lege ferenda a odpovědi na otázku, jež se skrývá v samotném názvu této práce: „*Prověrka na místě, nebo prověrka výpovědi na místě?*“. Nad uvedené nabídnu čtenáři této práce ucelený pohled na dané téma, doplněný o autorovy názory a poznatky z praxe.

1 Obecně teoretická východiska a vymezení pojmů

1.1 Metoda

Metodou z obecného pojetí výstižně definuje prof. Musil: „*Metoda je určitý postup, cesta, způsob, s jehož pomocí člověk něco poznává nebo zhotoví.*“² S ohledem na kriminalistiku a její praxi můžeme metodu definovat jako proces poznání, který nám napomáhá k odhalení, poznání a objasnění kriminalisticky relevantních událostí.

Mezi obecné metody, užívané v kriminalistické praxi, jistě patří metody poznávací, kterými jsou např. pozorování, měření, komparace, popisování, modelování a logické, mezi které řadíme hypotézu, dedukci, indukci, analýzu a syntézu. Jako v každé vědecké disciplíně i kriminalistika využívá metody, jež jsou převzaty z jiných vědních oborů, příkladně se pak jedná o metody fyzikální, chemické a fyzikálně-chemické. Poslední skupinou metod jsou metody specifické, které vznikly kriminalistickou praxí a jako takové jsou v kriminalistice převážně užívány. Jedná se tak o metody, jež mají kriminalisticko-technický a kriminalisticko-taktický charakter.³

1.2 Kriminalistické metody

Vlastní metody jsou základem každé vědní disciplíny, kriminalistiku nevyjímaje. Samotné kriminalistické metody vznikaly s vědeckým rozvojem kriminalistiky a také přebráním metod jiných vědních disciplín. Především zde šlo o přizpůsobení převzatých metod potřebám kriminalistiky k aplikaci na vyhledávání, zajištění a vyhodnocování kriminalistických stop, měření, odběr srovnávacího materiálu a kriminalistickou identifikaci.

Obecně lze říci, že každá kriminalistická metoda musí splňovat následující podmínky, a to soulad se zákonem, vznikla a je založena na vědeckém základu, byla ověřena a je uznávána kriminalistickou praxí.

² **MUSIL, Jan.** *Kriminalistika*. Praha: Naše vojsko, 1994. ISBN 80-206-0423-5, str. 64.

³ **KONRÁD, Zdeněk.** K procesu konstituování rekoznice jako metody kriminalistické praxe a procesního úkonu v českém trestním řízení [online]. Policejní akademie ČR v Praze: 2008 [cit. 8. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/mvcren/ViewFile.aspx?docid=21160687>.

Soulad kriminalistické metody se zákonem je bezpochyby stěžejním prvkem využitelnosti samotné metody. Nejde zde jen o soulad s trestním právem, ale také o soulad se zákonnými normami upravující technické podmínky, jako je např. atestace, akreditace či laboratorní postupy. Tento požadavek vyplývá z následného použití a využitelnosti výsledku kriminalistického zkoumání zejména v důkazním řízení a dokazování v trestním řízení.

Vědecký základ kriminalistické metody spočívá především v souladu s metodou a postupem vědního pramene, jeho praktickou spolehlivostí, validity výsledků a také stanovení typových podmínek pro opětovné provedení dané metody postupu či operace.

Kriminalistická metoda, která byla ověřena a je uznávána kriminalistickou praxí, má ověřen svůj vědecký základ v konkrétních podmínkách praktické činnosti jak v kriminalistické, tak soudní praxi. Z pohledu času se tak jedná o dlouhodobý několikaletý proces, ve kterém jsou výsledky metody ověřovány a komparovány s výsledky kriminalistické praxe. Ověření a uznání metody může spolu běžet paralelně, přičemž uznání metody navíc řeší otázku míry a úspěšnosti kriminalistické identifikace.⁴

V kriminalistice rozlišujeme metody na metody kriminalistické vědy, kterými je zkoumán její předmět, také na metody kriminalistické praktické činnosti, jež vytváří doporučení, a samotné metody vyhledávání, zajišťování, zkoumání a využití kriminalistických stop a kriminalisticky relevantních informací.

Jak již bylo uvedeno, pro kriminalistickou praxi mají pro proces poznání velký význam kriminalistické stopy. Tyto jsou povětšinou rozdělovány do dvou skupin, a to na hmotné stopy (stopy v materiálním prostředí) a druhou skupinu stop – paměťové stopy (stopy ve vědomí osob).⁵

⁴ **SVOBODA, Ivo.** *Kriminalistika*. Ostrava: Key Publishing, 2016. Učebnice (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-259-4, str. 31-34.

KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0, str. 15-18.

⁵ **KONRÁD, Zdeněk.** *Prověrka výpovědi na místě*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2006. ISBN 80-7251-221-8, str. 7.

Stopu hmotnou chápeme jako odraz vlastnosti hmoty na určitém objektu, tedy hmotnou změnu, kterou lze zkoumat dostupnými kriminalistickými metodami. Může se rovněž jednat o vlastnost určitého předmětu, látky či prvku. Pro příklad: mezi hmotné stopy lze zařadit otisky prstů, stopy obuvi a pneumatik, krevní stopy a jiný biologický materiál.⁶

Druhou kategorií kriminalistických stop jsou stopy paměťové, které lze definovat jako obraz objektivní reality.⁷ Vznikají při procesu zapamatování při využití smyslových orgánů jedince, jako je zrak, sluch, chuť, hmat a čich. Uvedeným procesem zapamatování je materiální změna ve vědomí člověka, kterou lze za pomoci kriminalistických metod zkoumat. Nutno poznamenat, že i tento druh stopy podléhá degradaci, jež má spojitost fyziologickými a psychologickými procesy jedince, jako je například zapomínání, domýšlení, konfabulace a lhaní. Rovněž lze říci, že při úmrtí osoby již neexistují způsoby, jak paměťovou stopu zjistit a zajistit.⁸

1.3 Metody kriminalistické vědy

Metody kriminalistické vědy tedy slouží k vytváření kriminalistických teorií, které obsahují vědecké metody a metodiky určené k jejich aplikaci do procesu odhalování a vyšetřování trestné činnosti, pomocí nichž vznikají doporučené metody, prostředky, operace a postupy směřující do kriminalistické praxe. Tyto metody kriminalistické vědy můžeme rozčlenit do tří kategorií, a to na obecné poznávací metody (teoretické – dedukce, indukce, analýza; empirické – měření, experiment, pozorování), převzaté metody z jiných vědních oborů (přírodní vědy – chemie, fyzika, biologie; společenské vědy – sociologie, psychologie) a specifické metody kriminalistické vědy (poznatky z vyšetřování a soudní praxe a transformace poznatků z jiných vědních oborů).

⁶ **ŠVOBODA, Ivo.** *Kriminalistika*. Ostrava: Key Publishing, 2016. Učebnice (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-259-4, str. 35.

⁷ **KONRÁD, Zdeněk.** *Prověrka výpovědi na místě*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2006. ISBN 80-7251-221-8, str. 7.

⁸ **ŠVOBODA, Ivo.** *Kriminalistika*. Ostrava: Key Publishing, 2016. Učebnice (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-259-4, str. 37.

1.4 Metody kriminalistické praxe

Metody kriminalistické praxe nebo také metody kriminalistické praktické činnosti můžeme rozdělit rovněž do tří skupin. První skupinou, stejně jako tomu je u metod kriminalistické vědy, jsou obecné poznávací metody. Jejich využití vychází z jejich charakteru obecné platnosti. Druhou skupinou jsou pak metody převzaté z jiných vědních oborů. Z důvodu množství a jednotlivých modifikací těchto metod, nelze provést kompletní výčet této skupiny. Jako nejpoužívanější metody bych zde uvedl fyzikální a chemické metody, které mimo jiných zahrnují např. chromatografii, fotospektrometrii, absorpční spektrální analýzu a gamagrafii. Dále se jedná antropologické, biomechanické, matematické a kybernetické metody. Do třetí skupiny kriminalistické praktické činnosti pak řadíme metody specifické kriminalistické praktické činnosti. Obecně lze říci, že se jedná o metody, které vznikly nebo se převážně využívají v kriminalistice. Jedná se o metody kriminalisticko-technického charakteru (např. o daktyloskopii, mechanoskopii a trasologii atd.) a metody kriminalisticko-taktického charakteru (např. ohledání, výslech, prověrka výpovědi na místě, kriminalistický experiment, rekognice atd.).⁹

1.5 Vyšetřovací úkony

Vyšetřovací úkony jsou úkony, které jsou orgány činnými v trestním řízení prováděny v přípravném řízení ve vyšetřování¹⁰. Názorně se pak jedná například o výslech obviněného, svědka či znalce, konfrontaci, rekonstrukci, rekognici, prověrku na místě, domovní prohlídku apod. Z výše uvedeného tak vyplývá, že se jedná o úkony, v rámci kterých jsou užívány metody kriminalisticko-taktického charakteru.

S podstatou vyšetřovacího úkonu je rovněž spojená podmínka účasti dalších osob na tomto úkonu. Jedná se tak bezesporu o účast osoby, se kterou je tento úkon prováděn, a také účast obviněného, potažmo jeho obhájce. Účast obviněného a obhájce vyplývá z požadavku jejich přítomnosti za účelem dalšího použití získaných důkazů v další fázi trestního řízení – v řízení před soudem.

⁹ STRAUS, Jiří a Viktor PORADA. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-666-8, str. 40-46.

¹⁰ Vyšetřování je fáze přípravného řízení, která počíná zahájením trestního stíhání a končí podáním obžaloby, dohodou o vině a trestu, postoupením věci jinému orgánu nebo zastavením trestního stíhání. Vyšetřování je upraveno v ustanovení § 161 až § 167 trestního řádu.

Konkrétně tato povinnost vyplývá z ustanovení § 41 odstavce 2 trestního řádu (právo obhájce zúčastnit se vyšetřovacích úkonů) a § 165 trestního řádu (právo obviněného a obhájce na účast na vyšetřovacích úkonech). Podstatou jejich práva účasti na vyšetřovacích úkonech je oprávněna tím, že výsledek těchto úkonů může být použit jako důkaz v řízení před soudem.

Výčet vyšetřovacích úkonů nalezneme v hlavě páté trestního řádu, a to především v ustanovení § 89 až § 118 trestního řádu, nazvané jako dokazování.

Z pohledu kriminalistiky jsou následně výše popsané vyšetřovací úkony, trestně-procesní úkony zakotvené v trestním řádu, vhodně doplňovány metodami kriminalistické praxe, konkrétně metodami kriminalisticko-taktického charakteru. Kriminalistika se zde zabývá základními zásadami úkonu, přípravou úkonu, organizačním zabezpečením, taktikou provedení úkonu a dalšími specifickými úkony, jako jsou dokumentace, hodnocení a význam úkonu.¹¹

1.6 Pojem, podstata a účel prověrky na místě

Pojem a význam prověrky na místě z pohledu trestního práva je chápán jako jeden z tzv. „některých zvláštních způsobů dokazování“. Uvedené způsoby dokazování jsou stanoveny v trestním řádu v ustanovení § 104a až § 104e. Prověrka na místě byla do trestního řádu zavedena novelou, zákonem č. 265/2001 Sb., s účinností od 1. 1. 2002. Do uvedené doby nebyla prověrka na místě vymezena v žádném zákoně ani judikatuře.

Podstata prověrky na místě je vyjádřena v ustanovení § 104e trestního řádu:

„Prověrka na místě se koná, je-li zapotřebí za osobní přítomnosti podezřelého, obviněného nebo svědka doplnit nebo upřesnit údaje důležité pro trestní řízení, které se vztahují k určitému místu.“

Podstatou tedy rozumíme doplnění či upřesnění údajů důležitých pro trestní řízení, které se vztahují k určitému místu, pro rozpory nebo nedostatky

¹¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád. Komentář. 7. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 1528-1529.

ve výpovědích, které nelze jinak odstranit nebo z důvodu časového odstupu od významné události či jiných důvodů. Jde o to, že vyslechnutá osoba, která může být podezřelým, obviněným či svědkem, označuje objekty a místa, objasňuje spojitosti významných okolností, demonstruje konkrétní činnost (pokud je to potřeba), kterou blíže specifikovala ve své výpovědi a která je spojena s vyšetřovanou událostí. Orgán činný v trestním řízení tyto činnosti pozoruje, protokoluje a v průběhu komparuje s prověřovanou výpovědí.

Účelem prověrky na místě je tedy porovnat skutečnosti a informace získané výpovědí podezřelého, obviněného nebo svědka se situací na místě, kde mělo dojít k významným okolnostem důležitým pro trestní řízení. V rámci tohoto úkonu může rovněž dojít k nalezení a zajištění nových důkazů. Cílem je nejen ověřit výpověď, ale také ověření a objektivní zhodnocení věrohodnosti samotné výpovědi, především zda se osoba účastnila na vyšetřované události či ji opravdu pozorovala, nebo má tyto údaje zprostředkovaně, anebo si uváděné skutečnosti zcela nebo zčásti vymyslela.¹²

Jak je uvedeno výše, obligatorním požadavkem prověrky na místě je „*osobní přítomnost podezřelého, obviněného nebo svědka*“. Uvedený požadavek na osobní přítomnost podezřelého, obviněného nebo svědka je však dle mého nedostatečný a nereflktuje skutečnost požadavku na aktivní účast osoby, se kterou se vyšetřovací úkon koná. Svě úvahy de lege ferenda, v souvislosti s ustanovením § 104e trestního řádu, konkretizují v závěrečné části této diplomové práce.

1.7 Pojem a význam prověrky výpovědi na místě

Prověrkou výpovědi na místě pak rozumíme kriminalistickou metodu, specifické kriminalistické praktické činnosti kriminalisticko-taktického charakteru, čímž je zapotřebí získat verbální výpověď osoby na konkrétním místě, která je v souvislosti s vyšetřovanou událostí, a získat tak relevantní údaje a informace, a to především srovnáním s již dříve provedenou výpovědí, se situací na místě a objekty, jež se na daném místě nachází.

¹² ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád. Komentář. 7. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 1563-1566.

Cílem prověrky výpovědi na místě, odvozeným ze sledování orientace a pohybu konkrétní osoby, je zjištění, zda konkrétní místo uvedená osoba zná a zda se na něm orientuje, přičemž se neověřuje pravdivost výpovědi, ale ověřuje se její správnost.¹³ Prověrka výpovědi na místě může sledovat také další dílčí cíle, jako jsou například upřesnění nebo doplnění konkrétní výpovědi osoby, prověření získaných důkazů v souvislosti s prověřovanou výpovědí a získání důkazů nových.

Význam prověrky výpovědi na místě je bezesporu možností, jak získat nové důkazy v trestním řízení, když se jedná o procesní úkon, který je zakotven v trestním řádu jako jeden ze zvláštních způsobů dokazování, jak je uvedeno výše. Nelze opomenout, že při prověrce výpovědi na místě lze nalézt další kriminalistické stopy a provést identifikaci kriminalisticky významných míst, které by bez této metody zůstaly skryty. K základním zásadám, přípravě a taktickým zásadám, dokumentaci a hodnocení prověrky výpovědi na místě z kriminalistického hlediska se blíže vyjádřím ve 3. kapitole této práce.

¹³ **SVOBODA, Ivo.** *Kriminalistika*. Ostrava: Key Publishing, 2016. Učebnice (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-259-4, str. 329.

2 Právní aspekty prověrky na místě

2.1 Dokazování v trestním řízení

V trestním řízení je problematika dokazování upravena v hlavě páté trestního řádu, a to především v ustanovení § 89 až § 118 trestního řádu. V již zmíněném ustanovení § 89 trestního řádu nám zákonodárce stanoví, co je dokazováním myšleno a co je nezbytné dokazovat. V trestním řízení se tedy zejména dokazuje: zda se skutek stal, zda tento spáchal právě obviněný a z jakých pohnutek, okolnosti svědčící o povaze a závažnosti trestného činu. Dále se dokazují osobní poměry pachatele, následek, výše škody, bezdůvodné obohacení a okolnosti, které vedly ke spáchání trestného činu a umožnění tohoto. Zmíněné ustanovení dále specifikuje, co je důkazem. Konkrétně ustanovení § 89 odstavec 2 trestního řádu uvádí:

„Za důkaz může sloužit vše, co může přispět k objasnění věci, zejména výpovědi obviněného a svědků, znalecké posudky, věci a listiny důležité pro trestní řízení a ohledání. Každá ze stran může důkaz vyhledat, předložit nebo jeho provedení navrhnout. Skutečnost, že důkaz nevyhledal nebo nevyžádal orgán činný v trestním řízení, není důvodem k odmítnutí takového důkazu.“¹⁴

Z logického výkladu tohoto ustanovení je patrné, že se jedná o demonstrativní výčet důkazů.

2.2 Některé zvláštní způsoby dokazování

Trestní řád dále stanoví tzv. „Některé zvláštní způsoby dokazování“, které jsou upraveny u ustanovení § 104a až § 104e trestního řádu, jakožto úkonů převážně kriminalistické povahy. Konkrétně se jedná o konfrontaci, rekognici, vyšetřovací pokus, rekonstrukci a prověrku na místě. Uvedené úkony byly do trestního řádu zavedeny novelou trestního řádu, a to zákonem č. 265/2001 Sb. s účinností od 1. 1. 2002.¹⁵

Konfrontací rozumíme vyšetřovací úkon, který spočívá v postavení obviněného nebo svědka tváří v tvář spoluobviněnému, svědkovi nebo

¹⁴ Srov. § 89 trestního řádu.

¹⁵ **ŠÁMAL, Pavel a kol.** *Trestní řád. Komentář. 7. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 1527-1529.

obviněnému, tedy již dříve vyslychaných osob, a to tehdy, jestliže jejich výpovědi v závažných případech nesouhlasí. Vyslychaná osoba je vyzvána, aby před druhou osobou vypovídala k okolnostem, které v předchozích výsleších nesouhlasí, a osoby, se souhlasem vyslychajícího, si mohou klást otázky navzájem. Silou tohoto úkonu je psychologický efekt výpovědi před jinou osobou, která ji díky své znalosti vyšetřované události může konfrontovat.¹⁶ Konfrontace je především využíváno v řízení před soudem, avšak lze ji využít v přípravném řízení, pakliže přispěje k řádnému objasnění věci a nelze využít jiných prostředků.¹⁷

Rekognici chápeme jako specifický výsledek osoby – svědka, podezřelého či obviněného jako osoby poznávající / ztotožňující, jehož cílem je znovupoznání konkrétní osoby (osoba poznávaná) nebo konkrétní věci. Je zde nutno uvést, že v případě obviněného či podezřelého v postavení poznávající osoby nelze nutit k výpovědi (právo odmítnout vypovídat¹⁸). Naopak obviněného, podezřelého a svědka v postavení osoby poznávané lze donucovat, aby se k provedení takového úkonu dostavili a účastnili se ho.¹⁹

Vyšetřovací pokus, též v praxi nazýván jako vyšetřovací experiment, je úkon, kterým se uměle vytvoří a mění jevy nebo děje, jež jsou relevantní pro trestní řízení. Jedná se o jevy a děje, o kterých existují pochybnosti ve smyslu, zda mohly vzniknout nebo se odehrát v reálných podmínkách. Během vyšetřovacího pokusu jsou tyto jevy a děje pozorovány jak orgánem činným v trestním řízení, tak i případně jinými osobami (např. soudním znalcem) a jsou z nich vyvozovány důkazní závěry.²⁰

Rekonstrukci lze definovat a určit její podstatu reflektovat v tom, že se jedná o obnovení skutkových okolností a situace, za kterých měl být trestný čin spáchán, nebo se jedná o takové okolnosti a situace, které mají podstatný vztah k tomuto

¹⁶ **NĚMEC, Miroslav.** *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze.* Praha: ABOOK s.r.o., 2017. ISBN 978-8-906974-0-9, str. 377-379.

¹⁷ Srov. § 104a trestního řádu.

¹⁸ Srov. § 33 odst. 1 věta první, § 76 odst. 5, § 92 odst. 1, § 164 odst. 3, § 179b odst. 2 trestního řádu a čl. 40 odst. 4 Listiny základních práv a svobod.

¹⁹ **ŠÁMAL, Pavel a kol.** *Trestní řád. Komentář. 7. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 1539-1541.

²⁰ **ŠÁMAL, Pavel a kol.** *Trestní řád. Komentář. 7. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 1552-1553.

trestnému činu. Modelováním takových okolností či situace, tedy jejich obnovením (rekonstruováním), lze obnovit podmínky, za kterých byl trestný čin spáchán nebo obnovit podmínky, které mají k trestnému činu podstatný vztah. Výsledkem rekonstrukce pak může být obnova situace na místě činu, s čímž je spojena také časová posloupnost jednání pachatele na místě a případně časová posloupnost a jednání ostatních osob, které se na tomto místě mohly v danou chvíli nacházet. V rámci rekonstrukce se také posuzuje způsob použití nástrojů, předmětů, pomůcek a případně jiných věcí, kterých bylo při jednání pachatele či ostatních osob užito. Během rekonstrukce je vytvořená situace pozorována jak orgánem činným v trestním řízení, tak i případně jinými osobami (např. soudním znalcem) a jsou z ní vyvozovány důkazní závěry.²¹

K prověrce na místě, jakožto poslednímu zvláštnímu způsobu dokazování, se podrobně vyjádřím níže.

2.3 Vymezení prověrky na místě ve smyslu trestního řádu

Prověrka na místě, jako jeden ze zvláštních způsobů dokazování, je v trestním řádu, v ustanovení § 104e, definována takto:

„Prověrka na místě se koná, je-li zapotřebí za osobní přítomnosti podezřelého, obviněného nebo svědka doplnit nebo upřesnit údaje důležité pro trestní řízení, které se vztahují k určitému místu.“

Jak již bylo uvedeno, prověrka na místě byla do trestního řádu zavedena novelou trestního řádu s účinností od 1. 1. 2002, a to zákonem č. 265/2001 Sb. Do té doby nebyla vymezena ani soudní judikaturou a praxe ji považovala za spojení výslechu, ohledání, rekognice, vyšetřovacího pokusu a rekonstrukce a také za specifickou metodu kriminalistické praktické činnosti.²²

²¹ **ŠÁMAL, Pavel a kol.** *Trestní řád. Komentář. 7. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 1560-1561.

²² **MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK.** *Kriminalistika. 2., přeprac. a dopl. vyd.* Praha: C. H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 8071798789, str. 340.

2.3.1 Podstata a účel prověrky na místě

Z uvedeného zákonného znění lze vymezit podstatu a účel prověrky na místě, který je rovněž výstižně zachycen v judikátu Vrchního soudu v Praze, ze dne 16. 2. 2007:

„Účelem prověrky na místě je objektivizace výpovědi určité osoby spočívající v odstranění přetrvávající neúplnosti nebo nepřesnosti v prověřované výpovědi, tj. též zhodnocení věrohodnosti takové výpovědi z toho hlediska, zda vyslychaná osoba získala informace důležité pro trestní řízení, o nichž vypovídala, bezprostřední účasti na vyšetřované události, kterou skutečně sama pozorovala, nebo zda tyto informace získala jen zprostředkovaně, popř. si je dokonce sama vymyslela.“²³

Jedná se tedy o úkon, který se provádí v případě, kdy je třeba (např. pro odstup času nebo pro vzniklé nedostatky a rozpory ve výpovědích, které nelze jiným způsobem odstranit) za osobní účasti dříve vyslechnuté osoby upřesnit či doplnit skutečnosti důležité pro trestní řízení. U osoby vyslechnuté, u které se výpověď prověřuje, zákon explicitně stanoví okruh osob, a to osoba podezřelého, obviněného nebo svědka, a předpokládá, že taková osoba již byla v tomto procesním postavení vyslechnuta. Podmínka „dříve vyslechnuté osoby“ je zde zásadní a bez předchozího výslechu takové osoby prověrku nelze konat.

Určitým místem se zde pak rozumí prostor, ve kterém dle zjištění došlo k významným skutečnostem důležitým pro trestní řízení. Jedná se tedy zejména o místo, kde došlo ke spáchání trestného činu, nebo o místo, které s místem spáchání souvisí. Místem, které souvisí s místem spáchání trestného činu, pak může být také místo, kde se jednání pachatele odehrálo pouze částečně, které je například uvedeno jako znak objektivní stránky trestného činu, nebo také místo, kde nastal nebo měl nastat následek trestného činu (např. místo úkrytu oběti vraždy, místo úkrytu věcí pocházejících z krádeže či místo příchodové a odchodové trasy pachatele).²⁴

²³ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 16. 2. 2017, sp. zn. 2 To 128/2016.

²⁴ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád. Komentář. 7. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 1562-1566.

2.3.2 Obligatorní a fakultativní účast určitých osob

Do okruhu osob s obligatorní účastí lze bezpochyby zařadit orgán činný v trestním řízení a především osobu, jejíž výpověď je prověřována. Takovou osobou je pak svědek, podezřelý nebo obviněný. Níže přiblížím význam těchto procesních postavení uvedených osob.

Svědkiem rozumíme fyzickou osobu, která je však odlišná od obviněného. Jedná se o osobu, která je orgánem činným v trestním řízení vyzvána, aby vypovídala o tom, co je jí známo o trestném činu, dále skutečnostem, jež jsou důležité pro trestní řízení, a také o skutečnostech, které sama vnímala svými smysly (např. viděla, slyšela, cítila). Svědka v trestním řízení není možno zastoupit jinou osobou, je to tedy osoby nezastupitelná. Současné znění trestního řádu však osobu svědka žádným způsobem nespecifikuje, konkretizuje toliko jeho práva a povinnosti.²⁵

Podezřelý je ten, vůči kterému je vedeno trestní řízení v době, kdy proti němu nebylo zahájeno trestní stíhání ve smyslu ustanovení § 160 trestního řádu, dále také osoba podezřelá zadržovaná („*Osobu podezřelou ze spáchání trestného činu ... i když dosud proti ní nebylo zahájeno trestní stíhání ...*“²⁶). Jedná se tedy o fázi trestního řízení tzv. prověřování. Osobou podezřelou je rovněž myšlena osoba, které bylo sděleno podezření ve smyslu § 179b odstavec 3 trestního řádu (Zkrácené přípravné řízení § 179a a následující).²⁷

Obviněný je trestním řádem definován jako osoba, proti které bylo zahájeno trestní stíhání ve smyslu ustanovení § 160 odstavec 1 trestního řádu. Statut obviněného má tato osoba až do chvíle nařízení hlavního líčení, přičemž poté se stává obžalovaným.

Osoba, jejíž výpověď má být prověřována, musí být náležitě poučena dle svého procesního postavení – svědek, podezřelý, obviněný. Dále je také

²⁵ Srov. § 97 - § 104 trestního řádu.

²⁶ § 76 odstavec 1 trestního řádu.

²⁷ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád. Komentář. 7. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 400.

důležité osobu poučit ve smyslu ustanovení § 2 odstavec 14 trestního řádu²⁸ a je-li to potřeba, pak v souladu s ustanovením § 28 trestního řádu přibrat k úkonu tlumočníka.

Pakliže je prověrka na místě prováděna v rámci přípravného řízení ve vyšetřování, za podmínek uvedených v ustanovení § 165 odstavec 2, odstavec 3 trestního řádu se jí může účastnit i obhájce. Obhájce je nutno s určitým předstihem o tomto úkonu vyrozumět. Jeho účast však není povinností, ale právem, tedy v případě jeho neúčasti, ačkoli byl řádně vyrozuměn, lze výsledky prověrky využít jako důkaz v dalším řízení. Nedodržení povinnosti vyrozumět obhájce by pak bylo porušením práva na obhajobu, které jednak vyplývá z trestního řádu, jednak z Listiny základních práv a svobod a z mezinárodních smluv.²⁹

Osobou s obligatorní účastí je bezpochyby osoba nezúčastněná. Účast nezúčastněné osoby vyplývá z ustanovení § 104e odstavce 2 trestního řádu, které v případě postupu při prověrce na místě odkazuje na užití ustanovení o vyšetřovacím pokusu (ustanovení § 104c trestního řádu – Vyšetřovací pokus). Jedná se tedy o osobu, která na věci není zúčastněna. Jedná se o osobu odlišnou od orgánů činných v trestním řízení a od osoby podezřelého, obviněného, spoluobviněného, svědka či poškozeného. Od její účasti lze upustit pouze výjimečně, a to v případě, že její přítomnost nelze zajistit a v důsledku by hrozilo zmaření prověrky na místě (např. možnost zničení - samodestrukce určitého předmětu nebo změna počasí).³⁰

Mezi fakultativní účastníky prověrky na místě lze řadit například soudního znalce. Toho lze k prověrce na místě přibrat v případě, je-li to potřebné vzhledem k povaze věci a skutečností, které v dosavadním trestním řízení vyšly najevo. Účast znalce na prověrce na místě se řídí ustanovením upravující jeho výsledky.

²⁸ Srov. § 2 odstavec 14, věta druhá trestního řádu - Každý, kdo prohlásí, že neovládá český jazyk, je oprávněn používat před orgány činnými v trestním řízení svého mateřského jazyka nebo jazyka, o kterém uvede, že ho ovládá.

²⁹ Srov. § 2 odstavec 13 trestního řádu, čl. 40 odstavec 3 Listiny základních práv a svobod, čl. 14 odstavec 3 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech a čl. 6 odstavec 3 písmeno b) c) Evropské úmluvy.

³⁰ **ŠÁMAL, Pavel a kol.** *Trestní řád. Komentář. 7. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 1556.

Za stejných podmínek se prověrky na místě může účastnit i podezřelý, obviněný nebo svědek.³¹

2.3.3 Účast osoby mladší osmnácti let

V případě provedení prověrky na místě s osobou mladší osmnácti let je v ustanovení § 104e odstavec 2 trestního řádu odkazováno na postup při provedení vyšetřovacího pokusu. V ustanovení o vyšetřovacím pokusu je pak uvedeno, že na takové provedení se přiměřeně užije ustanovení § 102 trestního řádu, upravujícího postup při výslechu takové osoby. Zákonodárce zde určitým způsobem šetří osobu dítěte, kterým je dle současné právní definice každý, kdo je mladší osmnácti let³². Především je nutno dbát na šetrnost provedení a průběhu takového úkonu a také na to, aby prověrka na místě nemusela být opakována. V případě účasti osoby mladší osmnácti let je zapotřebí, mimo okruh již výše stanovený okruh obligatorních osob, přibrat také orgán sociálně-právní ochrany dětí nebo jinou osobu, která má zkušenosti s výchovou mládeže. Rovněž v případě, že je to ku prospěchu věci a může to přispět ke správnému vedení prověrky, mohou se k prověřce přibrat i rodiče takové osoby. Uvedené osoby mají možnost navrhnout odložení prověrky na místě nebo její přerušování a ukončení, pokud by samotné provedení nebo pokračování v prověřce na místě mělo nepříznivý vliv na psychický stav osoby mladší osmnácti let. Použitím výrazu „se přiměřeně užije“ je myšleno dodržení všech výše uvedených pravidel beze změn.³³

2.3.4 Nemožnost provedení prověrky na místě

Ustanovení o vyšetřovacím pokusu, které se přiměřeně užije na prověrku na místě, dále hovoří o nepřistoupení k úkonu, a to pro určité okolnosti případu, s přihlédnutím k osobě podezřelého, obviněného, spoluobviněného, poškozeného nebo svědka a nakonec také v případě, lze-li účelu prověrky na místě dosáhnout jiným způsobem. Z logického výkladu se prověrka na místě tedy neprovede v případě kteréhokoliv z důvodů, které nemusí vzniknout současně.

³¹ Srov. § 104c odstavec 3 věta druhá a třetí trestního řádu.

³² Srov. § 126 trestního zákoníku - Dítětem se rozumí osoba mladší osmnácti let, pokud trestní zákon nestanoví jinak.

³³ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád. Komentář. 7. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 1557-1558.

Komentářová literatura pak konkretizuje situace, možné okolnosti a vztahy ke zmíněným osobám, které zakládají nemožnost takový úkon vykonat. Konkrétně se pak jedná o provedení prověrky na místě v nebezpečném prostředí, kde je možné riziko zranění nebo usmrcení osob, a provedení prověrky s osobou podezřelého, obviněného, spoluobviněného nebo svědka, kteří v souladu s ustanovením § 104c odstavec 4 trestního řádu odmítli účast na prověrce na místě a nelze je k takové účasti donucovat. Překážkou může být také agresivní a násilné nebo jinak nevhodné chování těchto osob, jež by zmařilo průběh prověrky, bezpečnost či důkazní hodnotu získaných informací. Překážkou u osoby svědka pak může být také jeho utajení, respektive utajení jeho totožnosti v souladu s ustanovením § 55 a § 102 trestního řádu. Zákonným požadavkem neprovedení prověrky na místě z důvodu možnosti dosáhnout účelu prověrky na místě jiným způsobem je předjímana možnost užití jiného zvláštního způsobu dokazování (konfrontace, rekognice, vyšetřovací pokus a rekonstrukce) či jiného úkonu, příkladmo ohledání místa činu, fotodokumentace či provedení opětovného výslechu osoby. Uvedeným požadavkem je tedy vyjádřena určitá subsidiarita prověrky na místě a je tak nutno zkoumat, zda účelu prověrky na místě – doplnění nebo upřesnění údajů důležitých pro trestní řízení - nelze dosáhnou jinak.³⁴

2.4 Prověrka na místě jakožto procesní úkon

V přípravném řízení, ve vyšetřování, jsou orgány činnými v trestním řízení prováděny mimo jiné také vyšetřovací úkony neboli také úkony procesní. Mezi procesní úkony lze bezpochyby zařadit i prověrku na místě, jakožto jeden z některých zvláštních způsobů dokazování.

Při odhlédnutí od toho, že prověrka na místě využívá specifické metody kriminalistické praktické činnosti „*prověrky výpovědi na místě*“, je nutno konstatovat, že aby tohoto způsobu dokazování mohlo být v dalším řízení užito, je zapotřebí, aby tento procesní úkon splňoval rámec zákonné opory v trestním právu a všechny náležitosti procesního úkonu jako takového. Pro další využitelnost výsledků prověrky na místě je důležité ctít nejen dikci zákonného znění prověrky na místě, jež je upraveno v ustanovení § 104e trestního řádu,

³⁴ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád. Komentář. 7. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 1555-1556.

ale také další ustanovení trestního řádu s akcentem akceptace základních zásad trestního řízení. Mimo již výše vyjmenovaného, k naplnění požadavků zákonodárce, jako je obligatorní a fakultativní účast určitých osob nebo také účast obviněného a jeho obhájce, je nutno vymezit, v které fázi trestního řízení je samotná prověrka na místě realizována, především co do základních zásad trestního řízení a procesního postavení osoby, jejíž výpověď je prověřována.

Pakliže je prověrka na místě realizována ve fázi prověřování, tedy ve fázi, kdy již byly zahájeny úkony v trestním řízení³⁵ a doposud nebylo zahájeno trestní stíhání určité osoby ve smyslu ustanovení § 160 odstavce 1 trestního řádu, je nutno zvážit, jaké místo bude prověrka na místě mít co do důkazní síly a důkazní hodnoty. Jestliže budeme vycházet z toho, jak je prověrka na místě legálně definována - „...*Prověrka na místě se koná, je-li zapotřebí za osobní přítomnosti podezřelého, obviněného nebo svědka...*“ - je nutno poznamenat, že zákonodárce zde užil názvy určitého procesního postavení osob. S ohledem na uvedené se pak jedná o tyto případy:

- **Podezřelý** – lze prověřovat výpověď osoby, která byla vyslechnuta ve smyslu ustanovení § 76 odstavce 3 trestního řádu (zdržena v souladu s § 76 odstavce 1 trestního řádu) anebo která byla vyslechnuta ve smyslu ustanovení § 179b odstavce 3 trestního řádu (bylo sděleno podezření v souladu s § 179a a následující trestního řádu).
- **Obviněný** – lze prověřit výpověď osoby, která byla vyslechnuta ve smyslu § 91 trestního řádu (po zahájení trestního stíhání dle § 160 odstavce 1 trestního řádu).
- **Svědek** – lze prověřit výpověď osoby, která byla vyslechnuta jako svědek ve smyslu ustanovení § 164 odstavce 1 trestního řádu (po zahájení trestního stíhání dle § 160 odstavce 1 trestního řádu) a nebo jejíž výpověď byla provedena ve smyslu ustanovení § 158a trestního řádu jako úkon neodkladný a neopakovatelný.

Uvedené případy specifikují, v jakých případech lze prověrku na místě provést ve své procesní formě jako procesní úkon. To však nutně neznamená,

³⁵ § 158 odstavce 3 trestního řádu.

že prověrku na místě nelze užít také ve své neprocesní formě jako metodu kriminalistické praxe. Ve své neprocesní formě jí lze tak využít v případech šetření a objasňování přestupků a i v již zmíněné fázi trestního řízení, v prověřování, tedy před zahájením trestního stíhání ve smyslu § 160 trestního řádu. Kupříkladu se tak může jednat o situaci, kdy poškozený oznámí policii skutečnosti, které nasvědčují spáchání trestného činu, přičemž v průběhu příjmu oznámení je tento poškozený vyzván k označení konkrétního místa a objektů, o kterých vypovídal. V takovém případě je pak na místě aplikovat kriminalistickou metodu prověrky výpovědi na místě jako podklad pro provedení dalších úkonů, jako je například ohledání místa činu. Aplikací této metody pak může být ověření existence určitého místa činu, upřesnění nebo doplnění výpovědi poškozeného a získání nových důkazů ve formě materiálních kriminalistických stop. Výsledky prověrky na místě ve své neprocesní formě nebudou mít v tomto řízení statut samostatného důkazního prostředku, jelikož nejsou v souladu se zákonnými požadavky uvedenými v § 104e trestního řádu.³⁶

Každý úkon a zejména také každý procesní úkon, který je realizován orgánem činným v trestním řízení, podléhá základním zásadám trestního řízení, které jsou především zakotveny v procesní normě trestního práva – v trestním řádu. Při užívání těchto zásad je také nutné ctít zásady, jež jsou uvedeny mimo jiné také v Ústavě České republiky, Listině základních práv a svobod a rovněž v mezinárodních smlouvách o lidských právech a základních svobodách, jimiž je Česká republika vázána. Základní zásady lze definovat jako základní právní principy a právní ideje, které tzv. určují „pravidla hry“ – pravidla, která je nutno v trestním řízení striktně dodržovat. Obecný význam těchto zásad lze kategorizovat následovně: význam poznávací (pomáhají pochopit podstatu trestního řízení a jednotlivých institutů trestního práva), interpretační (vedou ke správnému výkladu zákona), aplikační (řeší sporné otázky a předchází jim) a význam zákonodárný (nové právní instituty nesmí kolidovat s těmito zásadami). Cílem této práce však není kompletní trestně právní výklad těchto procesních norem, ale dovoluji si zde uvést několik základních zásad trestního řízení,

³⁶ **KONRÁD, Zdeněk.** *Prověrka výpovědi na místě.* Praha: Vydavatelství PA ČR, 2006. ISBN 80-7251-221-8, str. 42-43.

keré při realizaci prověrky na místě, jakožto procesního úkonu, je mimo jiných nutno dodržovat a respektovat. Především se tedy jedná o zásadu stíhání jen ze zákonných důvodů a způsobem, který stanoví zákon, zásadu presumpce nevin, zásadu zajištění práva na obhajobu, zásadu vyhledávací (povinnost orgánu činného v trestním řízení zjišťovat a vyhledávat důkazy i bez návrhu stran) a zásadu materiální pravdy, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro rozhodnutí ve věci.³⁷

Uvedenou zásadou zákonného postupu (zásada stíhání jen ze zákonných důvodů a způsobem, který stanoví zákon) je vyjádřena tzv. zásada zdrženlivosti, která se vztahuje k postupu a činnosti orgánu činného v trestním řízení. Dle této zásady je zapotřebí šetřit práva, která jsou garantována nejen Listinou základních práv a svobod, ale i mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána. Konkrétně se tedy jedná o zákonnost postupu v právním státě a jeho soulad se zákonem. Zásadu zákonného postupu lze také nalézt v ustanovení § 89 odstavec 3 trestního řádu:

„Důkaz získaný nezákonným donucením nebo hrozbou takového donucení nesmí být použit v řízení s výjimkou případu, kdy se použije jako důkaz proti osobě, která takového donucení nebo hrozby donucení použila.“

V případě nedodržení a obcházení této zásady se bude jednat o nezákonný postup orgánu činného v trestním řízení, který ve svém důsledku způsobí absolutní neúčinnost takového důkazu. K tak získanému důkazu nebude v dalším řízení možno přihlížet.

Zmíněno bylo i procesní postavení osoby, se kterou je prověrka prováděna. Požadované procesní postavení osoby je v ustanovení § 104e trestního řádu stanoveno absolutním výčtem takových osob – podezřelý, obviněný nebo svědek. Tím je myšleno, že provádět tento procesní úkon s osobou jiného procesního postavení, než je zde uvedeno, je nepřípustné. V takovém případě je možno prověrku na místě využít ve své neprocesní formě, a to aplikací specifické metody kriminalistické praxe prověrky výpovědi na místě. Význam jednotlivých procesních

³⁷ Srov. § 2 trestního řádu.

postavení osob a konkrétní situace, kdy takové osoby své procesní postavení získají, jsem již osvětlil výše.

Nelze opomenout to, že prověrka na místě má ve svém důsledku spojitost s konkrétním místem, tudíž lze předpokládat, že v rámci realizace tohoto úkonu může být vstupováno na místa, která jsou pod určitou právní ochranou. Jedná se například o byty, rodinné domy, pozemky, provozovny apod. Při realizaci je tedy nutno postupovat v souladu s podmínkami uvedenými v ustanovení § 85c trestního řádu. Zmíněné ustanovení hovoří o provádění důkazu v bytě, obydlí, jiných prostorách a na pozemku. Stran tohoto ustanovení, v případě provádění rekonstrukce, rekognice, prověrky na místě a vyšetřovacího pokusu, které je nutno konat v bytě, obydlí, jiných prostorách a na pozemku, je z povahy těchto úkonů zapotřebí písemného souhlasu majitele dotčených prostor a pozemků. Nelze-li takový souhlas získat, je nutno postupovat v souladu s ustanovením § 83 trestního řádu k získání příkazu k domovní prohlídce či v souladu s § 83a trestního řádu v případě získání příkazu k prohlídce jiných prostor a pozemků.

O každém úkonu trestního řízení, pokud není stanoveno výslovně jinak, je zapotřebí sepsat protokol. Tento požadavek je vyjádřen v ustanovení § 55 trestního řádu. Toto ustanovení dále konkretizuje obsahovou část samotného protokolu. V bodech se jedná o tyto obsahové náležitosti:

- Pojmenování orgánu činného v trestním řízení.
- Uvedení místa, času a předmětu úkonu.
- Uvedení výčtu všech osob, které se toho úkonu účastní.
- Vylíčení průběhu úkonu a v případě doslovné protokolace výpovědi osoby tuto vhodně označit, aby bylo možno určit začátek a konec doslovné protokolace.
- Uvedení návrhů jednotlivých stran, příslušné poučení a vyjádření k poučení.
- Námitky stran nebo vyslychaných osob k průběhu úkonu a obsahu protokolu.

Uvedené ustanovení o obecných ustanoveních o sepisování protokolu zmiňuje prověrku na místě ve svém 3. odstavci, větě třetí:

„V protokolu sepsaném o vyšetřovacím pokusu, o rekonstrukci a o prověrce na místě je třeba podrobně popsat okolnosti, za nichž byly tyto úkony prováděny, jakož i jejich obsah a výsledky; pokud to okolnosti případu nevyklučují, pořídí se též obrazové záznamy, náčrtky a jiné vhodné pomůcky, které se, je-li to možné, připojí k protokolu.“³⁸

Mimo uvedených základních obsahových náležitosti protokolu o prověrce na místě zde zákonodárce vyžaduje také popsání okolností, za kterých byla prověrka provedena, a také popis obsahu a výsledků prověrky na místě. Rovněž je zde uveden požadavek na řádnou dokumentaci úkonu, který spočívá v pořízení obrazových záznamů, náčrtků a jiných vhodných pomůcek, které se následně k protokolu připojí. Pro úplnost protokolace je také vhodné poznamenat, že samotný protokol se sepisuje v českém jazyce a za konečnou správnost protokolu odpovídá ten, kdo prověrku na místě provedl.

Na závěr této kapitoly lze konstatovat, že prověrka na místě, jakožto procesní úkon, má svá specifika, podmínky, ale i určitá omezení, která jsou v zákoně jasně vyjádřena a poskytují tak značnou právní jistotu a legálnost toho úkonu.

³⁸ § 55 odst. 3 trestního řádu.

3 Prověrka výpovědi na místě z pohledu kriminalistiky

3.1 Základní zásady

Jak již bylo uvedeno výše, prověrkou výpovědi na místě rozumíme specifickou metodu kriminalistické praxe, kterou se v zásadě neověřuje pravdivost předchozí výpovědi, ale především její správnost. Prověrka se často koná v případě, kdy je nutno nějaké informace doplnit či vyvrátit.

Mezi hlavní zásady prověrky výpovědi na místě je bezesporu nutno zařadit aktivní přístup osoby, se kterou je prověrka prováděna. Bez tohoto požadavku by prověrka výpovědi na místě neměla žádných výsledků. Je žádoucí, aby uvedená osoba aktivně ukazovala objekty či místa, které jsou spojeny s vyšetřovanou událostí, aktivně popisovala vztah určitých objektů objasňující potřebné okolnosti na místě, případně aktivně demonstrovala některé činnosti, které na místě prováděla.³⁹ S tímto požadavkem je především spojena dobrovolná účast podezřelého, obviněného či svědka. Tyto osoby nelze jakýmkoliv jiným způsobem donutit, aby uvedený úkon podstupovaly, a v jiném případě než za dobrovolné účasti by provádění takového úkonu nebylo na místě. Mezi další zásady, které jsou spojeny nejen s přípravou prověrky výpovědi na místě, patří aktivní řízení úkonu kriminalistou, který úkon provádí. Je zapotřebí, aby měl tento úkon svá pravidla a mantinely, které jsou, s ohledem na aktivní přístup osoby, se kterou je úkon prováděn, stanoveny samotným kriminalistou.

Dalšími zásadami pak jsou zásada neopakovatelnosti a zásada oddělenosti. Zásadou neopakovatelnosti je myšlena nemožnost opakování prověrky z důvodu úkonů, které mohly být provedeny v prověrce předchozí, a to například zajištění významných objektů za účelem expertního zkoumání, čímž dojde k určité změně významného místa, což by mohlo způsobit zpochybnění výsledků opakované prověrky. Dalším důvodem je pak určité ovlivnění osoby, jejíž výpověď se prověřuje, která v prvotní prověrce mohla získat informace o místě a významných objektech od kriminalistů, čímž by výsledek další prověrky byl značně ovlivněn. Zásadou oddělenosti je pak myšlena situace, kdy je nutno

³⁹ **SVOBODA, Ivo.** *Kriminalistika*. Ostrava: Key Publishing, 2016. Učebnice (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-259-4, str. 329.

prověrku výpovědi na místě provést s více osobami najednou. Z objektivních důvodů, a to především kvůli možnosti vzájemného ovlivňování jednotlivých osob, jejichž výpověď má být prověřena, je zapotřebí provést prověrku s každou osobou odděleně.⁴⁰

3.2 Příprava úkonu

Po zjištění policejního orgánu, buďto vyhodnocením provedené výpovědi, nebo sdělením vyslychané osoby (podezřelého, obviněného nebo svědka), že může svou výpověď potvrdit nebo demonstrovat na daném místě, je uvedené vyslychané osobě nabídnuta možnost, zda by byla dobrovolně ochotna své tvrzení demonstrovat na určitém místě. Pakliže jsou tyto předpoklady splněny, je možno k tomuto úkonu přistoupit. Přípravu prověrky na místě je možno konkretizovat těmito body:

- Především vyhodnotit, zda je možno tento úkon provést a zda je zde reálná šance dosáhnout očekávaných výsledků.
- **Stanovit cíl** prověrky a úlohu samotné prověrky výpovědi na místě.
- **Určit dobu** provedení, tím myšleno jak denní dobu, tedy čas provedení, tak i dobu od provedení prvotní výpovědi, která má být ověřena (ihned po provedeném výslechu či s určitým časovým odstupem).
- **Stanovit okruh účastníků** prověrky na místě a předem určit jejich úkoly. Účastníky prověrky je možno rozdělit do dvou skupin, a to na skupinu obligatorních účastníků prověrky a na okruh fakultativních účastníků. Mezi obligatorní účastníky řadíme vyšetřovatele (policejní orgán), osobu, jejíž výpověď má být prověřena, nezúčastněnou osobu a kriminalistického technika, jenž prováděný úkon zadokumentuje fotograficky či videodokumentací (případně oběma způsoby) a v případě osoby mladší osmnácti let, jejíž výpověď se prověřuje, také orgán sociálně-právní ochrany dětí nebo jiná osoba, která má zkušenosti s výchovou mládeže a rodič (v případě, že to je ku prospěchu věci). Fakultativním (nepovinným) účastníkem prověrky pak může být soudní znalec, tlumočník, státní

⁴⁰ **KONRÁD, Zdeněk.** *Prověrka výpovědi na místě.* Praha: Vydavatelství PA ČR, 2006. ISBN 80-7251-221-8, str. 39-41.

zástupce, obhájce a pomocné osoby (např. policisté provádějící střežení zadržené osoby či určitého prostoru).⁴¹

- **Určit výchozí bod, orientační a uzlové body** prověrky. Výchozím bodem je myšleno výchozí místo počátku prověrky - to určí osoba, jejíž výpověď je prověřována. Orientační body jsou objekty, které využijeme při pohybu, orientaci a vymezení prostoru, v němž bude prověrka probíhat. Uzlový bod je místem, kde k došlo k zájmovému jednání. Pakliže výše uvedené body nelze určit, je zapotřebí doplnit a upřesnit výpověď osoby, se kterou bude prověrka na místě prováděna.⁴² V této fázi je také nutné ověřit, zda se uvedené body nenachází v bytě, obydlí, jiných prostorách nebo na pozemku a zda bude nutno na tato místa vstupovat, což by nutně znamenalo zajistit písemný souhlas majitele dotčených prostor. V případě neudělení takového souhlasu by příprava zahrnovala i vyžádání příkazu k domovní prohlídce ve smyslu ustanovení § 83 trestního řádu či příkazu k prohlídce jiných prostor a pozemků ve smyslu ustanovení § 83a trestního řádu.
- **Určit způsoby a metody dokumentace** průběhu a výsledků prověrky výpovědi na místě, aby je bylo možno „procesně“ využít v dalším trestním řízení.
- **Zajistit technické prostředky dokumentace, spojení (komunikace) a dopravní prostředky.** Jedná se o fyzické zajištění technických prostředků (např. fotoaparát a videokamera), prostředků pro komunikaci mezi účastníky a dopravní prostředky, které budou využity pro dopravu na místo prověrky, respektive do výchozího bodu prověrky. Dopravní prostředky však mohou být užity i v průběhu prověrky, např. v případě, kdy výchozí bod je vzdálen od uzlového či uzlových bodů nebo tyto uzlové body jsou od sebe vzdáleny delší vzdáleností.
- **Zvážit předběžnou obhlídku místa.**

⁴¹ **KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK.** *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0, str. 79.

⁴² **SENEVYČOVÁ, Marjana.** *Prověrka výpovědi na místě*. Praha, 2017. Bakalářská práce. VYSOKÁ ŠKOLA REGIONÁLNÍHO ROZVOJE, Bezpečnostní management v regionech. Vedoucí práce JUDr. Ing. Olga Vojtěchovská Ph.D., str. 32.

- **Provést instruktáž** s účastníky prověrky.

Ze své praxe bych do přípravy prověrky výpovědi na místě zcela jistě zahrnul „*Plán průběhu prověrky*“, se kterým se seznámí účastníci prověrky. Jedná se o vypracovaný dokument, ve kterém jsou shrnuty všechny podstatné informace:

- Datum, čas (čas zahájení a předběžný čas ukončení) a místo prověrky.
- Jména účastníků prověrky s telefonickým spojením na ně.
- Jméno a procesní postavení osoby, jejíž výpověď je prověřována.
- Výpis technických, komunikačních a dopravních prostředků.
- Stanovení úkolů pro jednotlivé účastníky prověrky a nastínění možných situací, které mohou v průběhu prověrky nastat, a jejich řešení.
- Vyjádření k účelu a cílům prověrky.

Vyhotovení „*Plánu průběhu prověrky*“ má výhodu především v tom, že účastníci mají tento dokument v průběhu prověrky při sobě a v případě jakýchkoliv komplikací či nejasností jsou schopni zareagovat bez dalšího zatěžování vyšetřovatele, který úkon vede. Rovněž se tímto způsobem dá předejít nejasnostem v samotné organizaci tohoto úkonu.

3.3 Taktické zásady

Taktika provedení prověrky výpovědi na místě závisí na konkrétním případě. Je nutno vycházet z mnoha faktorů, kterými jsou bezpochyby procesní postavení osoby, se kterou je prověrka prováděna (svědek, podezřelý nebo obviněný), cíl, který má být prověrkou dosažen, a místo, kde se prověrka provádí. Prověrka tak bude zcela jistě z taktického hlediska prováděna odlišně v případě, zda bude výpověď prověřována u svědka, nebo u zadržené osoby, jakožto podezřelého, nebo dokonce v případě obviněné osoby, která je vazebně stíhána.

Z obecného hlediska lze taktiku prováděného úkonu vystihnout následujícími obecnými pravidly: Na začátku prověrky výpovědi na místě je osoba, jejíž výpověď je prověřována, poučena podle poučení, které souvisí s jejím procesním postavením, a seznámena s tím, jak samotná prověrka bude probíhat, jak se má při prověrce chovat a případně s dalšími technickými podmínkami

realizace (např. transport na místo a označování objektů). Nutno poznamenat, že již při těchto prvotních úkonech musí být přítomna nezúčastněná osoba.

Dále je osoba vyzvána, aby určila výchozí bod prověrky, tedy sdělila informace k příchodové trase a určila místo, ze kterého bude prověrka začínat (výchozí bod prověrky). Výchozí bod prověrky může být i např. kancelář kriminalisty, kde byly provedeny výše zmíněné úkony. Výchozím bodem může být také místo, ze kterého osoba zná cestu k uzlovému bodu, nebo přímo i samotné místo předmětné události.

Po dosažení výchozího bodu prověrky je osobě, jejíž výpověď se prověřuje, umožněno provést obhlídku místa, zorientovat se na tomto místě a určit směr dalšího pohybu. Dále je této osobě dán prostor k tomu, aby se volně vyjádřila k případným změnám na místě oproti původnímu stavu a také k určení orientačních, případně uzlových bodů prověrky. Dále je této osobě také umožněno, aby na tomto místě označila objekty, případně stopy či jiné věcné důkazy.

V další fázi tato osoba vede skupinu k samotnému místu prověrky či dalším uzlovým místům prověrky (např. místo, odkud pachatel pozoroval poškozeného, místo usmrcení oběti, místo úkrytu výstroje a výzbroje či místo úkrytu odcizených věcí) a je jí dána možnost volného vyprávění, ve kterém by měla označovat jednotlivá místa prověrky, orientační body, změny na místě a jejich vztah k objasňované věci a poté také možnost demonstrovat určité činnosti, které na místě prováděla. Doplňující otázky je vhodné pokládat až po výše uvedených činnostech, aby nebyla osoba jakkoliv naváděna k jiným tvrzením a činnostem, než si je pamatuje.⁴³

Jestliže se prověřovaná výpověď vztahuje k velkému počtu jednotlivých dílčích skutků nebo k rozsáhlému teritoriu, je zapotřebí konat prověrku pokud možno v chronologickém sledu a tak, jak na sebe jednotlivé uzlové body navazují v již učiněné výpovědi. Při vyšetřování rozsáhlé trestné činnosti může dojít i k situaci, kdy osoba označí další uzlový bod v rámci již probíhající prověrky,

⁴³ **SVOBODA, Ivo.** *Kriminalistika*. Ostrava: Key Publishing, 2016. Učebnice (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-259-4, str. 330.

který nebyl zmíněn v předchozí výpovědi. Zjištěné skutečnosti je nutno řádně zadokumentovat a v případě nutnosti provést paralelně, společně s prověrkou, další úkony (např. zahájit úkony v trestním řízení, ohledání místa činu, věci či nálezu).

V průběhu úkonu je zapotřebí, aby prověrkou zjištěné skutečnosti byly průběžně vyhodnocovány a hodnoceny s doposud zjištěnými fakty. Rovněž je zapotřebí provádět průběžnou dokumentaci úkonu, aby byl zajištěn předpoklad věrohodného a nezkresleného obrazu místa a výpovědi osoby, jejíž výpověď se prověřuje.

Z hlediska taktiky je zapotřebí, aby v případě, že je prověrku výpovědi na místě nutné realizovat s více osobami, byla prověrka výpovědi na místě provedena s každou osobu zvlášť. V případě, že v průběhu prověrky osoba, jejíž výpověď je prověřována, odmítne dále aktivně spolupracovat nebo vzniklá situace vede ke zmaření nebo narušení průběhu prověrky, je nutno prověrku okamžitě ukončit. Je nepřijatelné, aby v průběhu prověrky byla jakkoliv ohrožena bezpečnost účastníků prověrky nebo byla snižována jejich lidská důstojnost.⁴⁴

3.4 Dokumentace

Nutno poznamenat, že před provedením prověrky výpovědi na místě, je vždy zapotřebí vyslechnout osobu, se kterou se prověrka koná, a to podle jejího procesního postavení (svědek, podezřelý, obviněný). Prověrka výpovědi na místě se v přípravném řízení dokumentuje na protokol, který se dělí na tři části, a to na část úvodní, popisnou a závěrečnou. Mezi fakultativní typy dokumentace můžeme, a je to i vhodné, zařadit dokumentaci fotografickou, videodokumentaci, dokumentaci topografickou (náčrtek, plán) či dokumentaci zvukovou (diktafon).⁴⁵

⁴⁴ **KONRÁD, Zdeněk.** *Prověrka výpovědi na místě.* Praha: Vydavatelství PA ČR, 2006. ISBN 80-7251-221-8, str. 49.

⁴⁵ **KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK.** *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0, str. 81-82.

Úvodní část protokolu obsahuje především základní informace o samotném úkonu a také o osobách, které se na úkonu podílejí a účastní se jej. Konkrétně se jedná o:

- Název policejního orgánu, který prověrku provádí.
- Údaje k datu a místu, kde má být prověrka prováděna.
- Hodnost, jméno, příjmení a funkce policisty, který úkon řídí a dále hodnosti, jména, příjmení a funkce dalších úředních osob a ostatních osob, které se úkonu účastní, včetně státního zástupce, obhájců a nezúčastněné osoby.
- Jméno, příjmení a procesní postavení osoby, jejíž výpověď se prověřuje, včetně poučení dle uvedeného procesního postavení.
- Cíl a účel prověrky na místě.
- Údaje k povětrnostním podmínkám prováděné prověrky (např. denní světlo, umělé osvětlení, viditelnost, teplota, počasí atd.)
- Přesné datum a čas zahájení úkonu.

Popisná část obsahuje popis průběhu prověrky a popis dosažených výsledků, a to především proto, aby protokol podával věrohodný a nezkrácený obraz tohoto úkonu.⁴⁶ Protokol v této části musí obsahovat:

- Výpověď osoby, jejíž výpověď je prověřována, se zaměřením především k výchozímu bodu prověrky, orientačním a uzlovým bodům a změnám na místě.
- Údaje o průběhu cesty na místo a případných zastávkách.
- Slovní popis místa, kde se prověrka koná.
- Popis chování osoby, jejíž výpověď je prověřována, její orientace na místě a popis objektů či činností, které na místě demonstrovala.
- Dokumentaci otázek a doslovných odpovědí, které byly v průběhu úkonu pokládány.

V popisné části protokolu se jak činnosti a pohyb, tak chování osoby popisují ve 3. osobě čísla jednotného (např. „*obviněný označil místo ... obviněný*

⁴⁶ **SVOBODA, Ivo.** *Kriminalistika*. Ostrava: Key Publishing, 2016. Učebnice (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-259-4, str. 331-332.

demonstroval způsob, jakým se pohyboval“). V případě však, že tato osoba něco vysvětluje a vypráví, je nutno toto zaznamenat v přímé řeči a pokud možno doslovně (např. *obviněný: „Tady jsem si opřel žebřík a potom jsem vlezl na tu střechu ...“*). Přímé řeči a doslovného zápisu je rovněž užito v části s doplňujícími otázkami a odpověďmi.⁴⁷

Do **závěrečné části** protokolu se uvádí doplňující údaje především k pořízené dokumentaci (fotografické, topografické, zvukové a videodokumentaci) a kdo konkrétně tuto dokumentaci provedl a na jaké zařízení. Dále odkazy na další úkony, které byly paralelně s prověrkou na místě prováděny (např. protokol o ohledání místa činu, věci nebo nálezu), přesné datum a čas ukončení úkonu a podpisové doložky všech osob uvedených v úvodní části protokolu. Nutno poznamenat, že zmiňovaný protokol by měly podepsat všechny osoby, které se ho účastnily. Vhodnou doplňkovou dokumentací je pak topografická dokumentace, například ve formě mapy, na kterou se vhodně zaznačí jak všechny body prověrky, tak trasa pohybu. Ve výsledku tímto vznikne ucelený soubor zjištěných skutečností.

3.5 Hodnocení

Hodnocením průběhu a výsledku prověrky výpovědi na místě je zejména nutné zjišťovat shodu či neshodu mezi výpovědí, jež byla získána výslechem, a skutečnostmi, které byly zjištěny a zadokumentovány v rámci provedené prověrky výpovědi. Rozdíly, které takto mohly vzniknout, nám mohou napomoci k určení věrohodnosti vyslychané osoby a také k samotnému hodnocení výsledků prověrky. Výsledky prověrky je také nutno porovnat se všemi doposud zjištěnými skutečnostmi, přičemž zjištěním pak bude jejich vzájemná návaznost a doplnění, či naopak jejich protichůdnost či vyloučení. V hodnocení je také nezbytné odpovědět na otázky, zda prověrka naplnila stanovený cíl a zda a čím je v daném případě přínosná. Na závěr hodnocení průběhu a výsledků prověrky nelze zapomenout na vyhodnocení samotného postupu a průběhu prověrky, především

⁴⁷ **KONRÁD, Zdeněk.** *Prověrka výpovědi na místě*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2006. ISBN 80-7251-221-8, str. 51.

zda se účastníci dopustili nějakého pochybení, a to za účelem zkvalitnění následné prověrky výpovědi na místě.⁴⁸

Při hodnocení výsledků prověrky mohou nastat tyto situace:

1. Zjištěné skutečnosti **jsou ve shodě** s prověřovanou výpovědí.
2. Zjištěné skutečnosti **nejsou ve shodě** s prověřovanou výpovědí.
3. Zjištěné skutečnosti jsou **částečně ve shodě** s prověřovanou výpovědí.

V prvním případě se jedná o situaci, kdy osoba, jejíž výpověď byla prověřována, se na jednotlivých místech pohybovala víceméně s orientací, stanovila jednotlivé uzlové body, označila uzlové body a pokud to bylo zapotřebí, demonstrovala určitou činnost. Také může jít o situaci, kdy v rámci prověrky označí nové kriminalistické stopy, případně poskytne údaje k další dosud neobjasněné trestné činnosti.

Druhým případem je pak situace, kdy osoba, jejíž výpověď je prověřována, se na jednotlivých místech orientovala jen částečně nebo vůbec a nepodařilo se jí nalézt uzlové body, označit objekty ani případně nebyla schopna demonstrovat určitou činnost, pakliže to bylo potřeba.

Posledním třetím případem je situace, kdy osoba, jejíž výpověď byla prověřována, se na jednotlivých místech pohybovala víceméně s orientací, stanovila jednotlivé uzlové body, označila uzlové body a pokud to bylo zapotřebí, demonstrovala určitou činnost, avšak na uvedených místech se nepodařilo zjistit přítomnost určitých objektů či předmětů, o kterých vypovídala. V tomto případě se však může jednat o situaci, kdy tyto objekty či předměty někdo jiný přemístil nebo dále odcizil. Příkladem tak může být vloupání do vozidla, které již na zmíněném parkovišti není zaparkováno nebo také skryš odcizených věcí či použitých nástrojů, které někdo další našel a ponechal si je.⁴⁹

⁴⁸ **SVOBODA, Ivo.** *Kriminalistika*. Ostrava: Key Publishing, 2016. Učebnice (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-259-4, str. 332.

⁴⁹ **KONRÁD, Zdeněk.** *Prověrka výpovědi na místě*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2006. ISBN 80-7251-221-8, str. 65-66.

Postup hodnocení průběhu a výsledků prověrky výpovědi na místě lze shrnout do těchto bodů⁵⁰:

- V průběhu prověrky zjišťovat shodu mezi výpovědí, která byla získána výslechem, a skutečnostmi, které jsou zjištěny na konkrétním místě.
- Zjišťovat shodu průběhu prověrky se všemi doposud zjištěnými informacemi a fakty.
- Při průběhu prověrky hodnotit chování, pohyb a orientaci osoby, jejíž výpověď je prověřována.
- Výsledky prověrky srovnat s doposud zjištěnými fakty a informacemi a určit, zda tyto na sebe navazují, doplňují se či případně se vylučují a proč.
- V případě zajištění kriminalistických stop vyhodnotit jejich využitelnost pro další řízení a v kladném případě je odeslat ke znaleckému zkoumání.
- Vyhodnotit splnění stanoveného cíle prověrky výpovědi na místě, zda byl splněn a zda je přínosem v daném případě.
- Zhodnotit nedostatky na straně účastníků prověrky pro další praktické využití při realizaci dalších prověrek.

Hodnocení průběhu a výsledků prověrky je nepostradatelnou fází realizace prověrky výpovědi na místě, kterou nelze opominout. Vyhodnocením všech výše zmíněných bodů pak lze konstatovat závěr o správnosti a věrohodnosti jak prověřované výpovědi, tak ke zjištěnému skutkovému stavu věci.

3.6 Prověrka výpovědi na místě a jiné metody kriminalistické praxe

Prověrka výpovědi na místě je velice úzce spjata s výslechem, jehož výsledkem je výpověď, ze které prověrka výpovědi mimo jiného vychází. Při prověrce výpovědi na místě tak v ideálním případě dojde ke komparaci uvedené výpovědi a objektivní realitou. Prověrka výpovědi na místě má určitou podobnost a také možnost záměny s jinou metodou kriminalistické praxe, a to s vyšetřovacím experimentem a kriminalistickou rekonstrukcí, přičemž součástí této metody jsou mimo jiné také prvky ohledání a rekognice.

⁵⁰ **SVOBODA, Ivo.** *Kriminalistika*. Ostrava: Key Publishing, 2016. Učebnice (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-259-4, str. 332.

3.6.1 Prověrka výpovědi na místě a výslech

Výslech, jakožto jedna z kriminalistických metod, nám formou výpovědi umožní získat kriminalisticky relevantní informace o trestném činu nebo jiných kriminalisticky relevantních skutečnostech, které jsou uchovány ve vědomí člověka.⁵¹

Při srovnání vzájemných znaků prověrky výpovědi na místě a výslechu, vycházejíce z jejich definic, nalezneme zde zásadní rozdíly. Podstatou výslechu je výpověď, tou získáme určité informace, které jsou zafixovány ve vědomí člověka, kdežto podstatou prověrky výpovědi na místě je, již zde jednou zmíněné, ověření, doplnění či upřesnění údajů, které se vztahují k určitému místu, pro rozpory nebo nedostatky ve výpovědích, přičemž jde o srovnání objektivní situace na určitém místě, které je přímo demonstrováno dříve vyslechnutou osobou.

Z uvedeného srovnání tak vyplývá, že výslech ve formě výpovědi slouží k verbální reprodukci paměťových stop, které jsou zafixovány ve vědomí člověka, kdežto podstatou prověrky výpovědi na místě je srovnání již učiněné výpovědi s objektivní situací na určitém místě.

3.6.2 Prověrka výpovědi na místě a vyšetřovací experiment

Vyšetřovací experiment, který je rovněž samostatnou kriminalistickou metodou, lze definovat jako „...metodu kriminalistické praktické činnosti, spočívající v pokusném vyvolání a zkoumání kriminalisticky relevantních jevů, činností a fragmentů událostí v uměle vytvořených a cílevědomě měněných podmínkách za účelem poznání a dokázání skutkového stavu věci.“⁵²

V praxi je tak běžné, že kriminalisté zaměňují vyšetřovací experiment za prověrku výpovědi na místě. Děje se tak například za situace, kdy cílem není toliko srovnání dřívější výpovědi s objektivní skutečností na určitém místě,

⁵¹ **KONRÁD, Zdeněk.** *Prověrka výpovědi na místě.* Praha: Vydavatelství PA ČR, 2006. ISBN 80-7251-221-8, str. 33.

⁵² **STRAUS, Jiří.** *Kriminalistická taktika.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 80-86898-40-7, str. 176.

ale demonstrace dříve vyslechnuté osoby, určité činnosti nebo jednání na určitém místě za měnění podmínek a způsobů, které tato osoba demonstruje a popisuje.

Odlišení prověrky výpovědi na místě a vyšetřovacího experimentu lze vystihnout těmito rozdíly:

- Prověrka výpovědi na místě využívá metodu **srovnávání**, kdežto vyšetřovací experiment využívá metodu **experimentování** – cílevědomé vytvoření a měnění podmínek za účelem poznání.
- Vyšetřovací experiment lze konat i **bez konkrétní osoby**, na rozdíl od prověrky výpovědi na místě, kde osoba, jejíž výpověď se prověřuje, je osobou, která je při provedení prověrky **osobou nezastupitelnou** (nelze ji zastoupit jinou osobou a nelze tento úkon provést bez ní).
- Rovněž vztah k určitému místu je z pohledu prověrky výpovědi na místě nezměnitelným požadavkem a prověrku lze provést toliko na tomto **konkrétním místě**. Vyšetřovací experiment lze provést i **na jiném místě**, které může být pro účely experimentu vytvořeno.
- Dalším neopominutelným rozdílem je také doba provedení. Prověrku výpovědi na místě je zpravidla vhodné provést **neodkladně** po provedené výpovědi osoby, jejíž výpověď je prověřována, přičemž provedení vyšetřovacího experimentu lze odložit **na pozdější fázi** vyšetřování nebo na dobu, kdy bude zapotřebí formou experimentu poznat a dokázat skutkový stav věci.
- Rovněž co do opakovatelnosti těchto úkonů lze konstatovat, že prověrka výpovědi na místě je úkon s povahou úkonu **neopakovatelného**, kdežto vyšetřovací experiment **lze opakovat**, především za účelem vytvoření podmínek, které objasní objektivní stav věci.⁵³

Na závěr lze upřesnit, že vyšetřovací experiment, jakožto specifická metoda kriminalistické praxe, je vyšetřovacím úkonem, který je, v procesu objasnění skutkového stavu věci, nazýván jako vyšetřovací pokus, jehož legální definici nalezneme v § 104c trestního řádu.

⁵³ **KONRÁD, Zdeněk.** *Prověrka výpovědi na místě*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2006. ISBN 80-7251-221-8, str. 35.

3.6.3 Prověрка výpovědi na místě a kriminalistická rekonstrukce

Kriminalistická rekonstrukce, jakožto specifická kriminalistická metoda, spočívá v obnovování kriminalisticky relevantních objektů, skutkových okolností a situací nebo jejich podstatných vlastností podle původně získaných faktů a údajů, nashromážděných v rámci vyšetřování za účelem jejich zkoumání, zjištění nových důkazů a využitelnosti pro trestní řízení. Výsledkem kriminalistické rekonstrukce by pak bezesporu měl být rekonstruovaný objekt, který svými podstatnými vlastnostmi odpovídá objektu originálnímu. Rekonstruovaný objekt, jakožto analogie k originálu, je pak následně využit v procesu poznání kriminalisticky relevantních skutečností.⁵⁴

Již ze zmíněné definice je zřejmý rozdíl mezi prověrkou výpovědi na místě a kriminalistickou rekonstrukcí. Jak již bylo uvedeno výše, prověřka výpovědi využívá metodu srovnávání, kdežto kriminalistická rekonstrukce metodu modelování. Rovněž kriminalistická rekonstrukce obligatorně nevyžaduje účast konkrétní osoby, tak jak je tomu u prověrky výpovědi, a také co do neodkladnosti se zpravidla nekoná po jedné konkrétní výpovědi, ale především v pozdější fázi vyšetřování, kdy je nashromážděn dostatek vstupních dat, aby určitý objekt zájmu mohl být rekonstruován a zkoumán. Metodou modelování tak mohou být rekonstruována kriminalisticky významná místa (místo činu či jiné významné místo), kriminalisticky významné předměty (věci, listiny, dokumenty) a také kriminalisticky významné znaky člověka (vnější podoba člověka či jiné znaky – váha, rozměry a stavba těla).

Z uvedeného je tak zcela zřejmé, že jde o zcela odlišné a specifické metody kriminalistické praktické činnosti, které by v praxi neměly být zaměňovány.

⁵⁴ **STRAUS, Jiří.** *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 80-86898-40-7, str. 195–196.

4 Terénní šetření a problémy v praxi

Pro realizaci terénního šetření mezi pracovníky Služby kriminální policie a vyšetřování jsem zvolil rozhovor jako metodu kvalitativního výzkumu, a to především z důvodu omezeného výběru respondentů, kteří s výše popsanou metodou kriminalisticko-taktického charakteru, prověrkou výpovědi na místě, mají osobní zkušenost.

4.1 Cíl výzkumu

Cílem výzkumu je objevení a formulace problémů, které v rámci praktické činnosti realizace úkonu prověrky výpovědi na místě mohou vzniknout. Není však nutně žádoucí, aby byly nalezeny toliko problémy, které mohou v praxi vzniknout, ale také zjistit poznatky a doporučení, jež lze využít pro zdárné a bezproblémové provedení tohoto úkonu. Cílem je rovněž i zjištění, zda a s jakou četností je uváděný úkon v praxi využíván, či nikoliv.

4.2 Výzkumné otázky

K dosažení výše uvedených cílů výzkumu jsem zvolil tyto výzkumné otázky:

- Je provedení prověrky výpovědi na místě spojeno s konkrétními problémy?
- Je prověrka výpovědi na místě běžně užívanou metodou v kriminalisticko-taktické praxi?
- Je prověrka na místě, jakožto procesní úkon, dostatečně legislativně definována?

4.3 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor byl vybrán z pracovníků služebně zařazených ve Službě kriminální policie a vyšetřování, kteří byli osloveni na základě vlastního šetření, které bylo provedeno za účelem nalezení právě těch kriminalistů, kteří uvedenou kriminalistickou metodu, prověrku výpovědi na místě, v minulosti realizovali.

4.4 Použité metody získání dat

Ke sběru příslušných dat bude využito metody rozhovoru. Tato metoda je vhodná pro účely tohoto kvalitativního výzkumu, jež poskytuje informace o tzv. „vnitřním světě jedince“. Lze tak zjistit subjektivní názory jedince a jeho

postoje ke zkoumané věci. Na samotný rozhovor bude nahlíženo z přímého hlediska, jelikož v této věci jde o zjištění obsahu výpovědi jedince.

Pro účely naplnění kýžených cílů jsem zvolil metodu polostandardizovaného rozhovoru, jenž oproti standardizovanému umožňuje klást doplňující otázky a poskytuje tak hlubší vhled do daného problému. V úvodní fázi rozhovoru bude respondentovi, zkoumané osobě, nastíněno téma rozhovoru, předběžný časový rámec trvání rozhovoru a důvod zjišťování požadovaných informací. Jádrem rozhovoru bude jednak předem připravená strukturovaná část rozhovoru, jednak nestrukturovaná část v podobě doplňujících otázek (pakliže to bude potřeba). Závěrem rozhovoru bude shrnutí získaných informací a naladění respondenta na případnou další spolupráci.

Strukturovaná část rozhovoru byla zvolena následovně:

- Zjištění informací k služebnímu zařazení, vykonávané funkci a délce praxe.
- Kolikrát jste realizoval prověrku výpovědi na místě?
- V jakém procesním postavení byla osoba, jejíž výpověď se prověřovala?
- V jakém časovém odstupu od prvotní výpovědi této osoby byla prověrka výpovědi na místě provedena?
- Vznikly nějaké konkrétní problémy ve fázi přípravy tohoto úkonu?
- Jaký byl průběh prověrky?
- Spolupracovala aktivně osoba, jejíž výpověď byla prověřována?
- Došlo díky tomuto úkonu ke zjištění nových kriminalisticky relevantních informací?
- Byly s tímto úkonem paralelně provedeny i jiné činnosti kriminalisticko-taktického charakteru?
- Jaké byly zjištěny skutečnosti při hodnotící fázi tohoto úkonu?
- Byly zjištěny nějaké nedostatky či problémy? Pakliže ano, jaké?
- Vyjádřete svůj subjektivní názor na vhodnost užití prověrky výpovědi na místě.
- Vyjádřete svůj subjektivní názor na složitost přípravy, vykonání, taktiku provedení a hodnocení prověrky výpovědi na místě.
- Je prověrka na místě běžně užívaným procesním úkonem?

- Je podle Vás prověrka na místě dostatečně legislativně - „procesně“ definována?

Po provedení této strukturované části, případně v jejím průběhu, budou pokládány doplňující otázky, které vyplynou z odpovědí na výše zmíněné otázky.

4.5 Prezentace výsledků – rozhovory

V rámci vlastního šetření za účelem nalezení konkrétních kriminalistů, kteří osobně prověrku výpovědi prováděli, se podařilo kontaktovat šest kriminalistů z Moravskoslezského kraje. Jednotlivé rozhovory probíhaly v období od 3. ledna do 9. února 2022 a většinou trvaly v rozmezí od 20 do 45 minut. Část rozhovorů proběhla při osobním setkání a část rozhovorů po telefonu. Při samotných rozhovorech jsem se řídil výše uvedenou strukturovanou částí a pokládal doplňující dotazy k zajímavým informacím, které z těchto rozhovorů vzešly. Ani jeden z respondentů nesouhlasil s hlasovou nahrávkou (např. na diktafon), proto jsem odpovědi průběžně písemně zaznamenal. Výsledkem je tedy syntéza odpovědí na strukturovanou část rozhovoru a dále nestrukturovaná část, ve které se respondenti volně vyjádřili k dalším souvisejícím faktům. Z důvodu ochrany osobních údajů jsem kriminalistům přiřadil smyšlená jména podle abecedy. Osobám, ke kterým se jednotliví respondenti vyjadřovali, byla zaměněna jména dle jejich procesního postavení (svědek, podezřelý, obviněný).

4.5.1 Rozhovor č. 1 – Antonín

Antonín je služebně zařazen u služby kriminální policie a vyšetřování na pozici operativce s délkou policejní praxe 29 let. Prověrku na místě realizoval za svou praxi asi desetkrát. Jeho pracovní tematické zaměření je vloupání do motorových vozidel a jejich krádeže. Všechny osoby, se kterými prověrku na místě realizoval, byly vždy v procesním postavení podezřelého nebo obviněného. Úkon byl realizován vždy, když se jednalo o sériovou trestnou činnost, která měla alespoň desítky dílčích skutků. Antonín k uvedené problematice uvedl, že při vloupání do vozidel, potažmo při odcizení celého vozidla, se ve většině případů nepodaří zajistit žádnou kriminalisticky upotřebitelnou stopu, která vede k individuální identifikaci, a jediným důkazem pak většinou bývá pouze výslech samotného podezřelého. Proto je vhodné,

aby byla důkazní situace tzv. „posílena“ a prověrka na místě je k tomuto vhodným nástrojem.

Ve všech případech byla příprava prověrky vcelku náročná, jelikož se jednalo o velký počet skutků, se kterými se při přípravě úkonu museli policisté podrobně seznámit, aby tak mohli reagovat na skutečnosti zjištěné při samotné prověrce. Dle Antonína byl největším problémem, který při přípravě tohoto úkonu vznikal, zajištění účasti nezúčastněné osoby. Nikdo neměl čas a chuť asistovat policii. Průběh samotných prověrek již poté byl povětšinou bez jakýchkoliv problémů. Pouze někdy se stávalo, že podezřelí (obvinění), vzhledem k tomu, že to byly většinou osoby nadměrně užívající alkohol a návykové látky, a také z důvodu velkého počtu případů, se na jednotlivých místech „ztráceli“ a přeskakovali pořadí jednotlivých skutků. V další fázi prověrky si na tyto skutky vzpomněli a bylo nutno se na uvedené místa vracet, což někdy v protokolaci působilo zmateně. Ze strany podezřelých byla spolupráce vždy bez problémů a s policisty spolupracovali aktivně. Z důvodu, že se opravdu jednalo většinou o sérii desítek skutků, docházelo také k situacím, že podezřelý během prověrky popsal skutek, který nebyl vůbec oznámen a zadokumentován. Proto museli být nově zjištění poškození kontaktování a skutky řádně zadokumentovány.

V hodnotící fázi byly opětovně ověřeny skutečnosti zjištěné při prověrce se skutečnostmi, které byly zadokumentovány v jednotlivých skutcích, kdy se stávalo, že prověrkou byly zjištěny další odcizené věci, o kterých poškození ani nevěděli, že jim byly odcizeny. Antonín prověrku výpovědi na místě z pohledu vhodnosti hodnotí kladně, jelikož zde vzniká určitá logická časová osa jednání pachatele a objasní se i způsob a taktika vloupání, která je pro další policejní praxi nepostradatelná. Jednalo se o určitý „podpis“ pachatele. K běžnosti užívání tohoto úkonu uvedl, že spíše šlo o výjimečné situace, kdy opravdu šlo o rozsáhlou trestnou činnost. Dle Antonína je prověrka dostatečně legislativně definována, nevidí zde žádný nedostatek.

4.5.2 Rozhovor č. 2 – Bernard

Bernard byl služebně zařazen u služby kriminální policie a vyšetřování na pozici vyšetřovatele s délkou dosavadní policejní praxe 24 let, nyní je již na jiné pozici v rámci služebního poměru. Prověrku v minulosti realizoval šestkrát

a z důvodu jeho tematického zařazení násilná kriminalita se v těchto případech jednalo o sérii loupeží a ublížení na zdraví. Prověrku na místě prováděl jak s podezřelým a obviněným, tak se svědkem. K časovému odstupu provedení prověrky od výsledku určité osoby uvedl, že na toto nelze vztáhnou obecné pravidlo. Někdy bylo třeba provést prověrku ihned po výsledku a jindy zase nastala situace, kdy provedené prověrky na místě bylo zapotřebí až v pozdější fázi vyšetřování, kdy získané důkazy a provedené výpovědi byly právě v rozporu s výpovědí, kterou bylo zapotřebí prověřit. V případě provedení prověrky ihned po výsledku bylo k této přistoupeno například v situaci, kdy pachatel uvedl, že něco někde schoval. K této situaci uvedl i případ vyšetřování série loupeží v hernách, kdy pachatel tyto prováděl za užití střelné zbraně. Při jeho dopadení tuto střelnou zbraň u sebe neměl a v rámci výsledku uvedl, že ji odhodil do kanálu. Byl ochoten toto místo označit. Proto byla provedena prověrka na místě, pachatel zavedl policisty ke zmíněnému kanálu a tam za asistence hasičského záchranného sboru byl proveden vstup do kanalizace, kde byla nalezena zmíněná střelná zbraň.

U fáze přípravy vyzdvihl možné problémy s technickým vybavením, konkrétně se zajištěním většího služebního vozidla, kde je v tom nejlepším případě možnost převozu v jenom vozidle jak osoby, jejíž výpověď se prověřuje, tak dalších osob, které se na prohlídce účastní. Konkrétně zmínil vyšetřovatele, střežících policistů, nezúčastněnou osobu a obhájce, jelikož je vhodné, aby tyto osoby byly při úkonu nepřetržitě spolu, aby tak byla vyloučena možnost stížnosti obhajoby na „manipulaci“ osoby, se kterou je prověrka prováděna a neustálou přítomnost osoby nezúčastněné.

Průběh samotné prověrky byl bez větších problémů. Osoby vždy aktivně spolupracovaly. Aktivní spolupráce takové osoby již vyplývá z povahy tohoto úkonu, jedná se o dobrovolný úkon, ke kterému nelze nikoho donucovat. Bernard poznamenal, že je však nutno na začátku prověrky nastavit určité mantinely a řádně poučit všechny osoby, co a jak mají dělat, tím myšleno včetně procesního poučení osoby, se kterou je prohlídka prováděna. Tímto se pak předejde možným problémům; tuto činnost vyzdvihuje jako jednu ze zásadních k úspěšnému a bezproblémovému provedení tohoto úkonu. Bernard uvádí, že ve všech případech realizovaných prověrek došlo k paralelnímu provedení dalších úkonů,

vždy se jednalo o ohledání místa, věci nebo nálezu. Toto ohledání realizoval tak, že prověrku na místě přerušil a tento úkon provedl. Většinou se jednalo o místa úkrytu odcizených věcí a zbraně. Jako největší problém při provádění prověrky ve venkovních prostorech uvedl počasí. Nejednou se mu stalo, že byl silný déšť, a vznikl tak problém s dokumentací a s dobrovolnou účastí osoby, jejíž výpověď je prověřována. Dle jeho slov se to však vždy „nějak udělalo“.

Výsledky hodnotící fáze Bernard shrnul do těchto možností: potvrzení či vyvrácení výpovědi poškozeného nebo další dokumentace výpovědi pachatele, která spočívala v potvrzení znalosti určitého místa a situace na něm, jež je opravdu známa jen pachateli. Využití prověrky hodnotí kladně a vhodně, především pro případy, kdy pachatel mluví o něčem, co do té doby bylo latentní informací. Ke složitosti přípravy, provedení, taktice a hodnocení uvádí, že prověrka na místě se musí dobře naplánovat a je potřeba výborná znalost spisu. Je nutné si odpovědět na to, co chci zjistit, zabezpečit technické vybavení, mít dostatečnou znalost spisu a zvolit vhodnou dokumentaci. K legislativní definici nemá výhrad, trestní řád prověrku na místě vymezuje jasně. V tematickém zaměření jeho služebního zařazení násilná kriminalita se jedná o běžný úkon, který není úkonem nestandardním.

4.5.3 Rozhovor č. 3 – Cyril

Cyril je služebně zařazen u služby kriminální policie a vyšetřování na pozici vyšetřovatele s délkou dosavadní policejní praxe 12 let. Prověrku v minulosti realizoval pouze jednou. Jednalo se o svědka události, kdy mladík měl vypadnout z balkónu ve čtvrtém patře, což zapříčinilo jeho úmrtí. Svědek této události ve svém prvotním výslechu popsal situaci, ze které tento incident pozoroval, kdy bylo zapotřebí na místě ověřit, zda bylo možno toto místo z místa, kde se svědek nacházel, pozorovat. Prověrka byla provedena téhož dne, kdy proběhl výslech svědka. Konala se ve večerních hodinách, aby situace pokud možno odpovídala situaci, kterou svědek pozoroval. K fázi přípravy úkonu Cyril uvedl, že drobný problém nastal přímo se svědkem, který měl původně strach veřejně vystupovat s policií, jelikož mladík, který zemřel, byl jeho sousedem.

Prověrka probíhala dle předem stanoveného plánu, načež svědek jasně a bez váhání popsal situaci, která byla v souladu s objektivní situací.

Navíc podrobně popsal pohyb mladíka po balkónu, což nakonec objasnilo způsob, kterým došlo k pádu. Svědek popsal hádku dvou osob na balkónu, kdy jedna z těchto osob se přehoupla přes zábradlí balkónu, postavila se na parapet, který byl pod úrovní tohoto balkónu. Poté se mladík otočil obličejem k domu a zády do volného prostoru a pustil se. Následoval volný pád zády napřed. Uvedeným zjištěním se podařilo nalézt trasologické stopy na parapetu, které následným porovnáním s obuví mladíka dospěly k individuální identifikaci zkoumané stopy (tyto stopy se bohužel nepodařilo nalézt při prvním ohledání místa činu). Rovněž zaměřením těchto stop a díky přesnému popisu pádu bylo závěrem znaleckého posudku z oboru biomechanika vyvráceno cizí zavinění. Vyhodnocením tohoto úkonu byla zjištěna shoda s výpovědí svědka a objektivní situací na místě. Cyril v tomto případě využití prověrky na místě hodnotí kladně a poukazuje na zajištění důležité kriminalistické stopy – trasologických otisků obuvi na parapetu. Dle jeho názoru co do složitosti úkonu uvádí, že se nejedná o příliš složitý úkon na vykonání. Jediným problémem bylo zajištění dobrovolné účasti svědka, který zprvu nechtěl. Poté se jednalo pouze o logistické úkony, jako je zajištění dalších potřebných osob k úkonu. Dle Cyrila se v dnešní době nejedná o běžně užívaný úkon, sám ho realizoval pouze jednou a sám osobně nezná žádného dalšího policistu, který by tento úkon realizoval. Na poslední otázku (legislativní definice) uvedl, že ve znění zákona nevidí žádný problém. Na položené otázky Cyril uvádí, že dle něj může v praxi docházet k záměně jednotlivých některých zvláštních způsobů dokazování, a to konkrétně prověrky na místě s vyšetřovacím pokusem, jelikož při provádění prověrky na místě svádí situace k určitému měnění podmínek, aby tak došlo k poznání objektivní pravdy, což je nežádoucí.

4.5.4 Rozhovor č. 4 – David

David je služebně zařazen u služby kriminální policie a vyšetřování na pozici vyšetřovatele s délkou dosavadní policejní praxe 17 let. Prověrku v minulosti realizoval toliko jedenkrát. Prověrka byla provedena s osobou podezřelou, které se dávalo za vinu vloupání do velkého množství zahradních chatek. Podezřelý v rámci své výpovědi popsal své jednání, přičemž z důvodu velkého počtu napadených objektů nebyl schopen si vzpomenout na všechny objekty, do kterých se vloupal, a sám navrhl, že by je mohl osobně ukázat.

Prověrka na místě byla provedena ihned po zmíněné výpovědi. Úkon probíhal bez jakýchkoliv problémů, podezřelý aktivně spolupracoval, určil výchozí bod prověrky na místě, což bylo nedaleko od zahradní kolonie. Následně podezřelý sám iniciativně vedl policisty a popisoval způsoby vloupání do jednotlivých zahradních chatek. Prověrka tak ve svém výsledku dala ucelený pohled na sérii vloupání, přičemž informace, které poskytoval podezřelý při prověrce, odpovídaly již dříve zjištěným skutečnostem. Navíc podezřelý potvrdil skutečnosti, které byly známy pouze pachateli tohoto jednání. Dokázal popsat jak způsob vloupání, tak i konkrétní odcizené věci. Při samotném úkonu nebyly zjištěny žádné nedostatky ani nevznikly žádné problémy.

Dle Davida je prověrka výpovědi na místě vhodnou metodou k vyšetřování tohoto druhu kriminálního jednání, jelikož je možnost opravdu ověřit, zda se výpověď určité osoby zakládá na pravdě. Jako nejsložitější část prověrky David spatřuje to, že v tomto konkrétním případě bylo náročné zajistit přítomnost některých poškozených osob, jelikož v určitých fázích prověrky bylo nutno vstupovat na soukromé pozemky a dále zajistit dostatečné střežení podezřelé osoby, tak aby nedošlo k možnému útěku. Rovněž za náročnou považuje přípravnou část prověrky, kdy je nutné provést administrativní přípravu, která spočívá ve vyhledání všech případů, jichž se následná prověrka týká. Je zapotřebí se dostatečně s těmito případy seznámit, aby v průběhu prověrky mohlo být náležitě reagováno a zhodnoceno to, co je uváděno osobou, se níž je prověrka prováděna. David nevidí problém v dostatečné legislativní úpravě prověrky na místě, nicméně uvádí, že sousloví „...za osobní přítomnosti...“, které je zde uvedeno, může evokovat určitou nespolupráci této osoby. Dle Davida je prověrky využíváno zejména při vyšetřování násilné či rozsáhlé majetkové trestné činnosti, přičemž má za to, že této kriminalistické metody by mohlo být užito například i v oblasti vyšetřování dopravních nehod.

4.5.5 Rozhovor č. 5 – Emil

Emil je služebně zařazen u služby kriminální policie a vyšetřování na pozici operativce s délkou dosavadní policejní praxe 27 let. Prověrku na místě realizoval již asi pětkrát. Vždy se jednalo o rozsáhlou majetkovou trestnou činnost, např. o sérii vloupání do přízemních bytů a série vloupání do sklepních kójí.

Ve všech případech byla prověrka realizována s osobou v procesním postavení podezřelého a byla provedena v rámci zadržení osoby ve smyslu ustanovení § 76 odstavec 1 trestního řádu. Z tohoto důvodu byla prověrka provedena téměř ihned po provedené výpovědi.

Emil se dále vyjádřil konkrétně k sérii vloupání do přízemních bytů. V této věci se jednalo o desítky případů, kdy pachatel nezjištěným způsobem vstupoval do přízemních bytů, kde následně většinou odcizil drahou elektroniku a cennosti, přičemž zajištěné stopy při ohledání nevedly k ustanovení konkrétní osoby pachatele. Pachatel bez ostychu vstupoval v nočních hodinách do bytu, kde v tu dobu spali jejich majitelé. V posledním případě však došlo ke vzbuzení poškozeného, který ihned volal na linku tísňového volání, kdy následně díky tomu došlo k dopadení pachatele. V rámci výsledku podezřelého se tento doznal k desítkám obdobných skutků, přičemž bylo na místě toto zadokumentovat i jiným způsobem než jen pouze výpovědí pachatele. Jako vhodný způsob byla právě zvolena prověrka na místě. Z důvodu rozsáhlé trestné činnosti si podezřelý vzpomněl jen na část toho, co bylo zjištěno následnou prověrkou. V průběhu prověrky podezřelý navigoval policisty mezi jednotlivými místy, kde provedl vloupání, přičemž zde podrobně popsal, co si z kterého bytu odnesl a jakým způsobem do tohoto vnikl. Jednalo se vždy o přízemní byt, kde byla otevřena ventilace plastového okna. Z taktických důvodů zde nebudu popisovat vyrobený nástroj, kterým bez jakéhokoliv poškození okno otevřel a následně za sebou zavřel. Při hodnocení v průběhu prověrky a při celkovém vyhodnocení došlo k závěru, že podezřelý je opravdu pachatelem těchto trestných činů, jelikož byl schopen reálně popsat, jakým způsobem do předmětných bytů vnikl, a také uvedl seznam věcí, které v jednotlivých bytech odcizil.

Emil ve výše zmíněném případě užití prověrky na místě hodnotí kladně. Prověrka objasnila skutečnosti důležité pro trestní řízení a došlo k získání velice důležitého důkazu pro další řízení před soudem. Ke složitosti přípravy, vykonání a taktiky úkonu Emil uvádí, že nejnáročnější byla příprava k tomuto úkonu, kdy se musely získat a prostudovat poklady ke všem skutkům. Jiné problémy nebo složitosti zde nespatřuje. Obecně k prověrce na místě uvedl, že se jedná o úkon, který je v takových situacích vhodné užít, nicméně jako běžný úkon se nazvat

nedá. Tento úkon má svá specifika a nelze ho kategoricky používat u určitého druhu trestné činnosti. Důležitá je dobrovolnost osoby, se kterou je prověrka prováděna, ochota spolupracovat a také zhodnocení, zda se nebude jednat o úkon, který ve svém výsledku nepřinese žádného významu. K legislativní definici, tak jak je uvedena v trestním řádu, nemá výhrad.

4.5.6 Rozhovor č. 6 – František

František byl služebně zařazen u služby kriminální policie a vyšetřování na pozici vyšetřovatele s délkou dosavadní policejní praxe 13 let, nyní již na jiné pozici v rámci služebního poměru. Prověrku v minulosti realizoval dvakrát, a to v případě série vloupání do motorových vozidel a série krádeží bezpečnostních kamer. Obě prověrky byly provedeny s podezřelým v rámci jejich zadržení, a to bezodkladně po provedené výpovědi.

František se blíže vyjádřil k případu odcizení bezpečnostních kamer. Jednalo se o větší množství odcizených bezpečnostních kamer, z čehož byl následně obviněn jeden podezřelý, jehož totožnost byla právě zjištěna z kamerového záznamu. Ve většině případů se pachatel maskoval za deštník či měl nasazenou kapuci, avšak v několika případech udělal chybu a byla zachycena jeho tvář. Některé z kamer byly na opravdu nepřístupných místech a policejní orgán předpokládal možné spolupachatelství více osob. Pachatel při zadržení a při následné výpovědi projevil ochotu spolupracovat při prověrce výpovědi. František vyhodnotil využití prověrky na místě za přínosný důkaz v dalším řízení. Průběh prověrky byl bezproblémový, podezřelý aktivně spolupracoval, dá se říci, že se na jednotlivých místech až vytahoval. Popisoval přesné detaily způsobů odcizení jednotlivých kamer a svůj pohyb na místě, který se ve všech ohledech shodoval jak s objektivně zjištěnou situací na místě, tak se záznamem z kamerových systémů. Navíc prověrkou byly zadokumentovány i další případy krádeží kamer, které původně nebyly zaprotokolovány při prvotní výpovědi. Při hodnotící fázi tohoto úkonu bylo nejen potvrzeno to, že se v daném případě jedná o pachatele těchto krádeží, ale byla také vyvrácena vyšetřovací verze účasti více spolupachatelů.

František nezaznamenal žádné nedostatky ani žádné problémy při provádění tohoto úkonu. Obecně k prověrce uvádí, že se jedná o úkon, který

bezesporu může přinést objasnění jak věci samé, tak objasnění dalších skutků, kde policii není znám pachatel. Jako nejsložitější fázi úkonu označuje fázi přípravy, kdy je nutno se na tento úkon náležitě připravit, vytipovat si možné případy podle stejného modus operandi, které mohou vyjít najevo právě při samotné prověrce. Příprava je především také důležitá k hodnocení informací poskytovaných osobou při prověrce, dle slov Františka: „Být v obraze, zorientovat se na místě a porovnat tvrzení se skutkovým stavem.“ Také je bezesporu náročné motivovat pachatele k tomu, aby spolupracoval, když vlastně vypovídá sám proti sobě a jediným benefitem je pak určitý statut „spolupracující“, který může mít vliv na výslednou délku a typ trestu. K vhodnosti užití tohoto institutu uvádí, že nevidí využití u banálních trestných činů, kde je malý počet skutků, samotný skutkový děj je jednoduchý a nejsou zde žádné pochyby o možném provedení. Vhodné je využití v případech „důkazní nouze“, kdy v řízení nejsou zajištěny žádné kriminalistické stopy a jediným důkazem je pak toliko výpověď pachatele. Ke znění zákona nemá výhrad, naopak tento úkon je dostatečně legislativně zakotven a rovněž je dostatečně popsán v komentářové literatuře.

4.6 Shrnutí výsledků výzkumu a interpretace závěrů

Výzkumný soubor byl vybrán z kompetentních respondentů, kteří již se zmíněnou problematikou mají osobní zkušenost. Výběr respondentů byl proveden formou vlastního šetření, které spočívalo v dotazování jednotlivých policistů a v případě zjištění praktických zkušeností bylo přistoupeno k samotnému rozhovoru. Všichni z uvedených respondentů mají podobný profil ve směru pracovní praxe u služby kriminální policie a vyšetřování s délkou policejní praxe minimálně 12 let. Pro účely provedeného kvalitativního výzkumu metodou rozhovoru lze říci, že získaný počet respondentů je dostatečný.

K dokumentaci jednotlivých rozhovorů byla využita syntéza jednotlivých odpovědí s těžištěm na určitou kazuistiku a konkretizaci možných problémů, které mohou v praxi nastat. Strukturovaná část rozhovoru probíhala pokládáním jednotlivých otázek, které jsem specifikoval v přípravě tohoto výzkumu, přičemž otázky nebyly strojově čteny, ale přeformulovány do běžné řeči dle dané situace a s ohledem na samotnou výpověď respondenta. Nestrukturovaná část rozhovoru byla především směřována k doplnění informací, které ve strukturované části

nezazněly, a povětšinou se jednalo o další vyprávění respondenta ke konkrétnímu případu, k němuž hovořil. Většina respondentů v závěru rozhovoru sdělila svůj odborně-praktický názor na možné využití této metody kriminalisticko-taktického charakteru, respektive k procesnímu úkonu prověrka na místě, který byl využit k interpretaci závěrů tohoto výzkumu. Vzhledem ke zvolené metodě sběru dat a toho, že praktický postup realizace této kriminalistické metody je vždy spojen s určitou kazuistikou, je dle mého zvolený postup zcela adekvátní. Z důvodu ochrany osobních údajů jak osob policistů, tak osob, se kterými byly jednotlivé prověrky provedeny, je dokumentace jednotlivých rozhovorů koncipována dostatečně anonymně. Stran uvedeného nebyly v jednotlivých rozhovorech úmyslně uváděny informace k časovým a místním údajům, aby tak nemohlo dojít ke spojení s konkrétním vyšetřovaným případem.

Na počátku výzkumu byly výzkumníkem položeny výzkumné otázky. Je provedení prověrky výpovědi na místě spojeno s konkrétními problémy? Je prověrka výpovědi na místě běžně užívanou metodou v kriminalisticko-taktické praxi? Je prověrka na místě, jakožto procesní úkon, dostatečně legislativně definována? Níže se tedy vyjádřím k samotnému výzkumnému zjištění.

Je provedení prověrky výpovědi na místě spojeno s konkrétními problémy?

Zásadní složitost tohoto úkonu je respondenty spatřována v jeho přípravě. Většina respondentů, s odkazem na rozsáhlou majetkovou trestnou činnost, poukazuje na náročnost přípravy s kontextem na studium jednotlivých dílčích skutků a dalších možných případů, které během prověrky mohou být zjištěny. Zmínění respondenti se již s předstihem snaží zjistit další informace o možné trestné činnosti pachatelů, aby tak v průběhu prověrky mohli zjištěné informace průběžně hodnotit a srovnávat je s objektivním zjištěním na konkrétním místě a informacemi, které osoba na místě podává. Mimo uvedené byly respondenty zmíněny konkrétní problémy, které vznikly ve spojení s konkrétními případy, a to složitá logistika při zajištění účasti dalších obligatorních osob při úkonu, zajištění účasti nezúčastněné osoby, střežení podezřelého či obviněného ve snaze zabránit jeho útěku, zajištění technického vybavení a nepřízeň počasí. Uvedenou podmnožinu těchto problémů lze využít jako praktické poznatky a doporučení pro další realizační praxi.

V jednom z rozhovorů (Cyril) bylo v závěru zjištěno, že může docházet k záměně některých zvláštních způsobů dokazování, konkrétně k záměně prověrky na místě a vyšetřovacího pokusu. Výzkumným zjištěním se však toto tvrzení objevilo toliko v jednom případě, přičemž znění legislativní definice bylo všemi respondenty označeno za zcela dostačující. Pro případné předejití uvedených problémů záměny pak respondentovi navrhuji hlubší studium dané problematiky se zaměřením na podstatu a účel jednotlivých institutů.

Jeden z respondentů (František) však trefně naznačil nutnost dobrovolné účasti na tomto úkonu. Uvedl náročnost motivace pachatele k dobrovolné účasti na úkonu, když vlastně tento vypovídá sám proti sobě, což by mělo být vyváženo určitým benefitem, který by měl získat v dalším řízení před soudem. Spolupráce pachatele s orgány činnými v trestním řízení se koná za účelem ovlivnění výsledné délky a druhu trestu. Uvedené zjištění lze považovat za obecný problém této problematiky a lze jej tak logickou indukcí vztáhnout na všechny úkony tohoto typu.

Bernard také vhodně poukázal na možnou nepřízeň počasí, která ve výsledku může zkomplikovat nejen dokumentaci úkonu, ale také pozbytí dobrovolnosti osoby, jejíž výpověď je prověřována (neochota stát v dešti). Uvedené zjištění lze částečně vztáhnout na určitou množinu prováděných prověrek, ale povětšinou nepůjde o obecné problémy, které jsou spojeny s realizací každé prověrky.

Je prověrka výpovědi na místě běžně užívanou metodou v kriminalisticko-taktické praxi?

Při komparaci dosavadní praxe respondentů a četností realizace prověrky výpovědi na místě jsem u výzkumného vzorku došel k závěru, že prověrka výpovědi na místě je běžně užívanou metodou, která se především využívá při vyšetřování určitých případů. Většinou respondentů bylo této kriminalisticko-taktické metody využito při vyšetřování rozsáhlé majetkové a násilné trestné činnosti. Toto zjištění však nelze zobecnit na celou množinu trestných činů, jelikož při splnění jak zákonných požadavků, tak požadavků kriminalistiky, si tento úkon může nalézt využití v kterémkoliv trestním řízení.

Je prověrka na místě, jakožto procesní úkon, dostatečně legislativně definována?

Dle všech respondentů je tento úkon dostatečně legislativně definován v zákoně. Jeden respondent (David) uvádí možný nedostatek ve znění textu zákona, konkrétně v části „...za osobní přítomnosti...“, což může evokovat poměrně pasivní přístup osoby, se kterou je prověrka prováděna. Vyjma této poznámky zde nebyly zjištěny žádné nedostatky.

Z výsledků kvalitativního výzkumu lze tedy konstatovat následující poznatky využitelné pro další praxi. Ačkoli většina respondentů realizovala prověrku výpovědi na místě při vyšetřování rozsáhlé majetkové trestné činnosti, která je především náročná na dokumentaci velkého množství jednotlivých dílčích skutků, lze obecně říci, že při realizaci tohoto úkonu je bezesporu důležitá přípravná fáze, kdy je nutno se seznámit se všemi spisy, které mohou v rámci prověrky vyjít najevo, aby tak již v průběhu mohly být zjištěné informace analyzovány a vyhodnocovány pro případné paralelní provedení jiného úkonu kriminalisticko-taktického charakteru, jako je například ohledání. Těžiště provedení však bezesporu závisí na dobrovolné účasti osoby, se kterou je prověrka prováděna, proto je nezbytná motivace této osoby, jež musí být v souladu se všemi zásadami trestního řízení. V případě podezřelého a obviněného lze tuto motivaci zvýšit určitými benefity, které trestní právo nabízí. Respondenty byly dále vyzdvíženy konkrétní problémy a poznatky, které jsou spojeny s konkrétními situacemi. Jednalo se např. o složitost logistiky při zajištění účasti obligatorních osob při úkonu, účast a zajištění nezúčastněné osoby, střežení osoby (podezřelého a obviněného), která je z logiky věci osobou zadrženou či vazebně stíhanou, aby tak nedošlo k jejímu útěku, a zajištění technického vybavení. Uvedené poznatky se vážou ke konkrétním situacím a lze je tedy vztáhnout toliko jako praktické poznámky k možnému vzniku problémových situací. Závěrem výzkumu je tak také zjištění, že samotná legislativní definice prověrky na místě ve smyslu ustanovení § 104e trestního řádu je dostačující a žádnému z respondentů nebyla překážkou v samotné realizaci.

Pro úplnost požadavků provedeného výzkumu a k jeho validitě uvádím, že zjištění se opírá o více rozhovorů s osobami, o jejichž kvalifikaci není pochyb, v rámci kterých byly získány podrobné informace k výzkumnému problému a popis

jednotlivých případů, ve kterých byly prověrky na místě provedeny. Při interpretaci závěrů výzkumu byly získané skutečnosti vyjádřeny jak jednotlivě, tak ve vzájemném kontextu. Nevýhodou kvalitativního výzkumu je pak nemožnost zobecnění daného fenoménu pro svou odlišnost jednotlivých případů, ve kterých je prověrka využívána. Lze tak vyslovit pouze obecnou formulaci problémů, které mohou nastat při podobné situaci. Stran reliability zjištěných informací lze konstatovat, že v případě provedení tohoto výzkumu se stejnými osobami by zjištěné informace byly totožné a v případě jiného výzkumného vzorku budou bezpochyby výsledky odlišné.

Závěr

Vyhledání, zajištění a následná dokumentace důkazního prostředku, který je prostředkem k získání důkazu, je bezpochyby denním chlebem kriminalistů. Prověrka na místě, jakožto procesní úkon v trestním řízení, ve spojení se zásadami kriminalistické praktické činnosti, konkrétně metody kriminalisticko-taktického charakteru – prověrky výpovědi na místě, je bezesporu jedním z těchto důkazních prostředků⁵⁵.

Jak bylo uvedeno, na prověrku na místě lze pohlížet z dvou úhlů pohledu. Z pohledu trestního práva procesního jakožto na procesní úkon, který je prováděn orgány činnými v trestním řízení, který musí být realizován podle obecné zásady enumerativnosti veřejnoprávních pretenzí, uvedené v článku 2 Listiny základních práv a svobod. Tato zásada vyjadřuje požadavek na státní moc, která může být uplatňována jen v případech, v mezích a způsobem, které stanoví zákon. Z této zásady tedy vyplývá dodržování všech zásad a požadavků, které jsou uvedeny v procesním předpise – trestním řádu, Listině základních práv a svobod, Ústavě České republiky a také v mezinárodních smlouvách o lidských právech a základních svobodách, jimiž je Česká republika vázána. Mezi stěžejní zásady trestního práva procesního je na tomto místě třeba uvést, že se jedná zejména o zásadu stíhání jen ze zákonných důvodů a způsobem, který stanoví zákon, zásadu presumpce neviny, zásadu zajištění práva na obhajobu, zásadu vyhledávací (povinnost orgánu činného v trestním řízení zjišťovat a vyhledávat důkazy i bez návrhu stran) a zásadu materiální pravdy, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro rozhodnutí ve věci.⁵⁶ Dodržením všeho uvedeného pak můžou být výsledky prověrky na místě užity jako důkaz v trestním řízení, přičemž v opačném případě by takto získané důkazy byly označeny za absolutně neúčinné a v dalším řízení by k nim nebylo možno přihlížet. V praxi by se tak jednalo například o důkaz

⁵⁵ Srov. § 89 odstavec 2 trestního řádu – „Za důkaz může sloužit vše, co může přispět k objasnění věci, zejména výpovědi obviněného a svědků, znalecké posudky, věci a listiny důležité pro trestní řízení a ohledání. Každá ze stran může důkaz vyhledat, předložit nebo jeho provedení navrhnout. Skutečnost, že důkaz nevyhledal nebo nevyžádal orgán činný v trestním řízení, není důvodem k odmítnutí takového důkazu.“

⁵⁶ Srov. § 2 trestního řádu.

získaný donucením ve smyslu ustanovení § 89 odstavce 3 trestního řádu či nedodržení účasti obligatorních osob při úkonu.

Z pohledu kriminalistiky se v případě prověrky výpovědi na místě jedná o kriminalistickou metodu specifické kriminalistické praktické činnosti, která je metodou kriminalisticko-taktického charakteru a zabývá se základními zásadami provedení, přípravou a taktickými zásadami provedení prověrky, její dokumentací a hodnocením. Prověrkou výpovědi na místě je pak získání verbální výpovědi konkrétní osoby na konkrétním místě či místech, která souvisí s vyšetřovanou událostí, za účelem získání relevantních informací a údajů, které vychází ze srovnání již dříve provedené výpovědi osoby, a srovnání situace na daném místě a objekty, které se na tomto místě nachází. Dá se říci, že z pohledu kriminalistiky se tak jedná o určitý druh metodického návodu a doporučení, jak tento úkon, který je legálně definován v trestním řádu, úspěšně realizovat a jakým způsobem přistupovat ke skutečnostem, které vyplynou z hodnocení tohoto úkonu.

Nad uvedené je nezbytné se vyjádřit k vzniku této kriminalistické metody, zda prvně byla zakotvena v právním řádu, či vznikla z praktické činnosti kriminalistů. Jak již bylo uvedeno, prověrka na místě byla do trestního řádu zavedena novelou trestního řádu, a to zákonem č. 265/2001 Sb., s účinností od 1. 1. 2002. Do této doby nebyla prověrka na místě vymezena ani soudní judikaturou a kriminalistickou praxí byla považována za specifickou metodu kriminalistické praktické činnosti a spojení výslechu, ohledání, rekognice, vyšetřovacího pokusu a rekonstrukce.⁵⁷ V důvodové zprávě tohoto zákona (novely trestního řádu) je zdůvodněn záměr zákonodárce mimo jiného také k zavedení prověrky na místě jako úkonu, který je úkonem poměrně často užívaným. Dovolím si zde citovat odůvodnění, které je obsaženo v důvodové zprávě k výše zmíněné novele trestního řádu:

„V trestním řádu není vyčerpávajícím způsobem upraven postup při provádění některých jinak poměrně často využívaných úkonů (konfrontace,

⁵⁷ **MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK.** *Kriminalistika. 2., přeprac. a dopl. vyd.* Praha: C. H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 8071798789, str. 340.

rekonstrukce, rekognice, vyšetřovací pokus, prověrka na místě). V zájmu právní jistoty se navrhuje postup při provádění těchto úkonů doplnit v souladu s poznatky kriminalistiky a praxe, která se pod vlivem judikatury vytvořila.“⁵⁸

Z výše uvedené citace je tak zřejmé, že úkon, který je zde nově pojmenován jako prověrka na místě, je jeden z poměrně často již dříve realizovaných úkonů v trestním řízení, a bude nově zakomponován do trestního řádu v souladu s poznatky kriminalistiky a kriminalistické praxe. Proto je na místě konstatovat, že prověrka výpovědi na místě, jako metoda kriminalistické praktické činnosti, byla kriminalisty v praxi užívána mnohem dříve, než byla konstituována jako jeden z některých zvláštních způsobů dokazování – prověrka na místě, tak jak je legálně definována v ustanovení § 104e trestního řádu.

V další části diplomové práce byl proveden kvalitativní výzkum, který spočíval v objevení a formulaci problémů, které v rámci praktické činnosti realizace úkonu prověrky výpovědi na místě mohou vzniknout, a dále v získání poznatků a doporučení, které lze využít v další praxi. Výzkumný soubor byl zvolen z kompetentních kriminalistů, kteří mají s uvedenou problematikou osobní a praktické zkušenosti. Použitou metodou, polostrukturovaným rozhovorem, byly zadokumentovány konkrétní poznatky realizační praxe a konkrétní problémy, které vycházely z konkrétních kazuistik. Ačkoli jsou výsledky tohoto výzkumu uvedeny v kapitole čtvrté této diplomové práce, dovolím si zde v krátkosti uvést stěžejní zjištění provedeného výzkumu. Respondenty je složitost úkonu spatřována v jeho přípravě, a to především v dostatečném prostudování jednotlivých trestních spisů, jak těch, kterých se samotná prověrka týká, tak případně i těch, které v rámci prověrky výpovědi na místě mohou být zjištěny. Tato příprava je především důležitá k hodnocení zjištěných informací, aby tyto mohly být hodnoceny v kontextu objektivního zjištění na konkrétním místě a informací, které osoba na místě podává. Jako konkrétní problém při realizaci tohoto úkonu byla respondenty mimo jiné označena složitost logistiky při zajištění účasti všech obligatorních osob při úkonu, střežení osoby, zajištění technického

⁵⁸ Důvodová zpráva č. 265/2001 Dz, k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

vybavení a nepřízeň počasí. Legislativní zakotvení prověrky na místě, jakožto procesního úkonu, je respondenty hodnoceno jako dostatečné. Rovněž bylo zjištěno, že v kriminalisticko-taktické praxi je prověrka výpovědi na místě běžně užívanou metodou. Věřím, že výsledky provedeného kvalitativního výzkumu mohou být dále využity jako určité doporučení dobré praxe.

Jak již bylo uvedeno ve více částech této práce, je k úspěšnému provedení prověrky na místě potřebná aktivní spolupráce osoby, se kterou je prověrka prováděna. V zákoně je tento požadavek vyjádřen toliko spojením slov „...za osobní přítomnosti...“, ačkoliv v kriminalistické teorii je aktivní přístup vyjádřen jasně. Uvedená otázka je nepřímo řešena v komentářové literatuře, kdy aktivní spolupráce je zde dovozována z činností, které jsou s osobou při úkonu prováděny (aktivní spolupráce osoby zde vyznívá ze slov „ukazuje, popíše a demonstruje“):

„Prověrka na místě je úkonem, při kterém vyslechnutá osoba (podezřelý obviněný, svědek) ukazuje (označuje) místa a objekty spojené s vyšetřovanou událostí, popíše na místě okolnosti potřebné k objasnění vztahu určitých objektů k této události a demonstruje určitou činnost, o které vypovídala. To vše pak orgán činný v trestním řízení pozoruje, zaznamenává a porovnává se skutečnostmi uvedenými v prověřované výpovědi.“⁵⁹

K podmínce aktivní účasti osoby u některých zvláštních způsobů dokazování se vyjádřil i Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 11. 10. 2007, sp. zn. III. ÚS 528/06. Zde Ústavní soud konstatuje požadavek aktivní součinnosti takové osoby při realizaci některých zvláštních způsobů dokazování, jako je vyšetřovací pokus podle ustanovení § 104c trestního řádu, rekonstrukce podle ustanovení § 104d trestního řádu a prověrka na místě podle § 104e trestního řádu a odkazuje se na v zákoně výslovně stanovené požadavky odepření výpovědi a donucení k účasti na úkonu, jež jsou uvedeny v ustanovení § 104c odstavec 4 trestního řádu.⁶⁰ Naopak např. u rekognice podle ustanovení

⁵⁹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád. Komentář. 7. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, str. 1563.

⁶⁰ Srov. § 104c odstavec 4 trestního řádu – „K úkonům, které souvisejí s vyšetřovacím pokusem, nesmí být podezřelý, obviněný, poškozený nebo svědek, který má právo odepřít výpověď, žádným způsobem donucován.“

§ 104b trestního řádu je tato osoba v pozici poznávané osoby povinna toliko strpět tento úkon, za možnosti donucení přípustnými prostředky (pořádková pokuta a předvedení), a nelze tuto osobu donucovat k aktivní spolupráci, spočívající například v mluvení či pohybu.

K určitému zvýšení právní jistoty a s odkazem na dosavadní kriminalistickou praxi od zavedení prověrky na místě, jako některého ze zvláštních způsobů dokazování, ke kterému došlo před dvaceti lety, navrhuji ve smyslu úvahy de lege ferenda, doplnit znění ustanovení § 104e odstavce 1 trestního řádu, vložením za slovo „svědka“ slova „*ve smyslu jeho aktivní spolupráce*“, tedy v tomto znění:

§ 104e

Prověrka na místě

(1) Prověrka na místě se koná, je-li zapotřebí za osobní přítomnosti podezřelého, obviněného nebo svědka, ve smyslu jeho aktivní spolupráce, doplnit nebo upřesnit údaje důležité pro trestní řízení, které se vztahují k určitému místu.

(2) Na postup při prověrce na místě se přiměřeně užití ustanovení o vyšetřovacím pokusu.

Uvedenou změnou by byly konkretizovány kýžené požadavky na řádné provedení úkonu, přičemž by nedošlo k žádnému zásahu do práv a svobod osoby, které jsou bezesporu zaručeny zněním § 104e odstavec 2 trestního řádu, respektive ustanovením § 104c odstavec 4 trestního řádu o vyšetřovacím pokusu. Uvedení požadavku na osobní přítomnost určité osoby je zde zcela adekvátní, vyjadřuje podmínku povinné účasti takové osoby, která nemůže být zastoupena. Rovněž ostatní požadavky, které jsou zde kladeny, jako je nepřístupnost k provedení prověrky na místě, přibrání nezúčastněné osoby, znalce či případně podezřelého, obviněného či svědka nebo podmínky účasti osoby mladší osmnácti let či možných důvodů nemožnosti provedení prověrky, jsou dostatečně uvedeny v ustanovení o vyšetřovacím pokusu, když je zde na ně odkazováno. Uvádění totožných požadavků v ustanovení stejné kategorie je dle mého nadbytečné a odkaz na přiměřené užití ustanovení o vyšetřovacím pokusu je zde dostatečný.

Na závěr nezbývá než odpovědět na otázku, jež se skrývá v názvu této diplomové práce „*Prověrka na místě, nebo prověrka výpovědi na místě?*“ Na základě výše popsaných skutečností a zejména k podstatě tohoto úkonu a kriminalistické praxi, která sahá daleko před konstituování názvu prověrka na místě, nezbývá než konstatovat, že označení prověrka výpovědi na místě zcela jistě lépe odpovídá povaze a významu tohoto úkonu. Jako pozitivum těchto rozdílných pojmenování vidím to, že podle tohoto lze rozlišit, zda se daná problematika týká procesního úkonu, který je realizován orgánem činným v trestním řízení, se všemi právními aspekty, anebo metody kriminalistické praktické činnosti kriminalisticko-taktického charakteru, která především slouží k úspěšnému a komplexnímu provedení.

Ve své práci jsem se snažil popsat danou problematiku jak z pohledu trestního práva, tak z pohledu kriminalistiky. Tu jsem doplnil empirickou částí práce, která spočívala v kvalitativním výzkumu k nalezení možných problémů, jež v praxi mohou nastat. Cílem tedy bylo popsat obecně teoretická východiska a pojmy, které jsou s touto problematikou spojeny, a vyzdvihnout náhled na rozdíly mezi samotnou kriminalistickou praxí a provedení procesního úkonu v souladu s právním systémem České republiky. Mám za to, že jsem své cíle naplnil.

Seznam použitých zkratk

Listina základních práv a svobod – Usnesení č. 2/1993 Sb., Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD v posledním znění

Sb. – sbírka zákonů

Trestní řád – Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) v posledním znění

Trestní zákoník – Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník v posledním znění

Seznam použité literatury

Odborná literatura

CHMELÍK, Jan a kol. *Místo činu a znalecké dokazování.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-42-3.

CHMELÍK, Jan a kol. *Rukověť kriminalistiky.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-36-9.

CHMELÍK, Jan. *Znalecké dokazování.* Praha: Policie České republiky, úřad vyšetřování pro ČR, 2001.

CÍSAŘOVÁ, Dagmar. *Trestní právo procesní. 3. aktualiz. a rozš. vyd.* Praha: Linde, 2004. Vysokoškolské právnické učebnice. ISBN 80-7201-463-3.

JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou.* Praha: Leges, [2009]. Glosátor. ISBN 978-80-7502-049-9.

KONRÁD, Zdeněk et al. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-535-7.

KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0.

KONRÁD, Zdeněk. *Prověrka výpovědi na místě.* Praha: Vydavatelství PA ČR, 2006. ISBN 80-7251-221-8.

MUSIL, Jan. *Kriminalistika.* Praha: Naše vojsko, 1994. ISBN 80-206-0423-5.

MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika. 2., přeprac. a dopl. vyd.* Praha: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 8071798789.

NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze.* Praha: ABOOK s.r.o., 2017. ISBN 978-8-906974-0-9.

STRAUS, Jiří. *Kriminalistická taktika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 80-86898-40-7.

STRAUS, Jiří. *Kriminalistická taktika. 2., rozš. vyd.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-095-6.

STRAUS, Jiří a kol. *Kriminalistická technika. 3., rozš. vyd.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-409-1.

STRAUS, Jiří a Viktor PORADA. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-666-8.

SVOBODA, Ivo. *Kriminalistika*. Ostrava: Key Publishing, 2016. Učebnice (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-259-4.

SVOBODA, Karel. *Dokazování*. Praha: ASPI, 2009. Právní monografie (ASPI). ISBN 978-80-7357-414-7.

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád. Komentář. 7. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0.

Odborná literatura a vysokoškolské práce

HÄNDLOVÁ, Tereza. *Prověrka výpovědi na místě – problémy teorie a praxe*. Praha, 2020. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra trestního práva. Vedoucí práce doc. JUDr. Zdeněk Konrád, CSc.

SENEVYČOVÁ, Marjana. *Prověrka výpovědi na místě*. Praha, 2017. Bakalářská práce. VYSOKÁ ŠKOLA REGIONÁLNÍHO ROZVOJE, Bezpečnostní management v regionech. Vedoucí práce JUDr. Ing. Olga Vojtěchovská Ph.D.

Zákonná úprava

Zákon č. 141/1961 Sb., *o trestním řízení soudním (trestní řád)* v posledním znění.

Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník* v posledním znění.

Zákon č. 273/2008 Sb., *o Policii České republiky* v posledním znění.

Usnesení č. 2/1993 Sb., *Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD* v posledním znění.

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky* v posledním znění.

Zákon č. 265/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Důvodová zpráva č. 265/2001 Dz, k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Judikatura

Nález Ústavního soudu ze dne 11. 10. 2007, sp. zn. III. ÚS 528/06.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 16. 2. 2017, sp. zn. 2 To 128/2016.

Webové stránky a elektronické zdroje

KONRÁD, Zdeněk. K procesu konstituování rekognice jako metody kriminalistické praxe a procesního úkonu v českém trestním řízení [online]. Policejní akademie ČR v Praze: 2008 [cit. 8. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/mvcren/ViewFile.aspx?docid=21160687>.

VICHLENDA, Milan. *Kriminalistika* [online]. Karviná: 2011 [cit. 25. 11. 2021]. Dostupné z: <https://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/kriminalistika.pdf>.

Interview (výzkum) [online]. [cit. 16. 1. 2022]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Interview_\(v%C3%BDzkum\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Interview_(v%C3%BDzkum)).

UKÁZKA EMPIRICKÉ ČÁSTI PRÁCE [online]. [cit. 16. 1. 2022]. Dostupné z:
[https://www.uhk.cz/file/edee/pedagogicka-fakulta/pdf/pracoviste-fakulty/katedra-
telesne-vychovy-a-sportu/dokumenty/informace-a-formulare-k-bp/strucna-
struktura-dp-empirie-new.doc.pdf](https://www.uhk.cz/file/edee/pedagogicka-fakulta/pdf/pracoviste-fakulty/katedra-telesne-vychovy-a-sportu/dokumenty/informace-a-formulare-k-bp/strucna-struktura-dp-empirie-new.doc.pdf).